

S/3848

S/3848

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

Do użytku służbowego

Egz. Nr 2

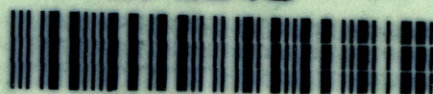

Płk dr Wojciech PRZEDWOJEWSKI
Ppłk dypl. Stanisław KORZENIOWSKI

UŻYCIE ŻANDARMERII WOJSKOWEJ W DZIAŁANIACH TAKTYCZNYCH

Podręcznik

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej
S/3848

05-003848-002-0

WARSZAWA

1998

53622

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

Do użytku służbowego

Egz. nr 2

Płk dr Wojciech PRZEDWOJEWSKI
Ppłk dypl. Stanisław KORZENIOWSKI

UŻYCIE
ŻANDARMERII WOJSKOWEJ
W DZIAŁANIACH TAKTYCZNYCH
(podręcznik)

SPIS TREŚCI

	Str.
WSTĘP.....	3
1. OGÓLNE ZASADY UŻYCIA ŻANDARMERII TERYTORIALNEJ I OPERACYJNEJ W DZIAŁANIACH TAKTYCZNYCH. WOJSK LĄDOWYCH.....	7
2. DZIAŁANIA ŻANDARMERII W CZASIE MOBILIZACYJNEGO ROZWIJANIA.....	10
3. WYKORZYSTANIE ŻANDARMERII W CZASIE PRZEMIESZCZA- NIA, PRZEBYWANIA WOJSK W REJONACH ROZMIESZCZANIA (ZEŚRODKOWANIA).....	12
4. DZIAŁANIA ŻANDARMERII W CZASIE PROWADZENIA OBRONY.....	22
5. DZIAŁANIA ŻANDARMERII W CZASIE PROWADZENIA NATARCIA.....	34
6. MIEJSCE ŻANDARMERII WOJSKOWEJ W DZIAŁANIACH NIEREGULARNYCH.....	54
7. ŚLEDczo-DOCHODZENIOWE ZABEZPIECZENIE DZIAŁAŃ TAKTYCZNYCH PRZEZ ŻANDARMERIĘ.....	61
ZAKOŃCZENIE.....	64
BIBLIOGRAFIA.....	66
ZAŁĄCZNIKI.....	68

WSTĘP

Żandarmeria Wojskowa została utworzona rozkazem Ministra Obrony Narodowej z 18 kwietnia 1990 r. Szef Sztabu Generalnego WP - w zarządzeniu z 15 czerwca 1990 r określił jej strukturę organizacyjną oraz etaty Komendy Głównej, Komend Okręgowych, a także podległych jednostek terenowych. W zarządzeniu Szefa Sztabu Generalnego WP z 4 lipca 1990 r przedstawiono „Ramowy zakres działania Komendy Głównej Żandarmerii Wojskowej”, dokładnie określając charakter i podstawowe zadania Komendy Głównej. Zgodnie z decyzją przełożonych 1 września 1990r. Żandarmeria Wojskowa rozpoczęła funkcjonowanie w nowych strukturach organizacyjno-etatowych. Ważnym faktem dla Żandarmerii Wojskowej była nowelizacja ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP z 25 października 1991. W art. 16 określono bowiem jej funkcje i zadania: * „Tworzy się Żandarmerię Wojskową, która wykonuje w Siłach Zbrojnych RP oraz w stosunku do żołnierzy zadania związane w szczególności z:

- 1/ zapewnieniem przestrzegania dyscypliny wojskowej;
- 2/ ochroną życia i zdrowia oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi to dobro;
- 3/ ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz ochroną tajemnicy państwowej i służbowej;
- 4/ zapobieganiem popełniania przestępstw i wykroczeń oraz innym zjawiskom kryminogennym, a także wykrywaniem przestępstw i wykroczeń oraz ściganiem ich sprawców;

5/ zapewnieniem przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych.”

Z zadań tych wynikają dwa główne cele dla praktycznej działalności Żandarmerii Wojskowej: wspierać dowódców w dziedzinie przestrzegania dyscypliny wojskowej i przeciwdziałania przestępczości, aktywnie uczestniczyć w tworzeniu warunków do realizacji zadań stojących przed siłami zbrojnymi.

Kadra Żandarmerii Wojskowej swoje miejsce i rolę pojmuje jednoznacznie. Wykonując ustawowe zadania odgrywa bowiem służebną rolę wobec dowódców. Wspomaga ich przede wszystkim we wspólnym działaniu na rzecz ścisłego przestrzegania dyscypliny wojskowej, przeciwdziałania przestępczości oraz tworzenia warunków do pełnej realizacji zadań.

Stosując różnorodne formy Żandarmeria Wojskowa ściśle współdziała z dowódcami jednostek wojskowych, prokuraturą wojskową, Wojskowymi Służbami Informacyjnymi, Policją, Strażą Graniczną i Służbami Ochrony Kolei. Celem tej współpracy jest przede wszystkim działalność profilaktyczna w tym między innymi szkolenie, informacje, pogadanki, rozmowy indywidualne, okresowe analizy i oceny stanu dyscypliny w jednostce wojskowej (garnizonie). Wszystkie działania porządkowe (prewencyjne), dochodzeniowo-śledcze, organizacyjne i szkoleniowe zmierzają do zapobiegania zjawiskom społecznie negatywnym. Kadra Żandarmerii Wojskowej czynnie uczestniczy w pracy profilaktycznej, zwracając uwagę na jej : powszechność - objęcie nimi wszystkich żołnierzy, spójność - ścisłą koordynację treści, systematyczność - rezygnację z kampanijności.

Odgrywając służebną rolę wobec dowódców Żandarmeria Wojskowa ma na celu osłonę działania wojsk. Realizacji tego nadrzędnego celu są podporządkowane zarówno struktury organizacyjne, jak również ich dyslokacja adekwatnie do usytuowania jednostek wojskowych i garnizonów. Aktualnie

* Dziennik Ustaw nr 4 poz. 16 z 1992 r.

obowiązuje podział jednostek żandarmerii w zależności od przeznaczenia i wykonawstwa zadań na żandarmerię terytorialną oraz żandarmerię wojsk operacyjnych.

Jednostki organizacyjne żandarmerii terytorialnej wykonują zadania należące do ich zakresu działania na obszarze objętym ich terytorialnym zasięgiem działania. W uzasadnionych przypadkach Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej może rozkazać wykonywanie zadań należących do zakresu działania jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej poza obszarem objętym jej terytorialnym zasięgiem działania. Zaś jednostki organizacyjne żandarmerii wojsk operacyjnych wykonują zadania należące do ich zakresu działania na obszarach (w rejonach) prowadzenia działań bojowych, rozmieszczenia związków operacyjnych i taktycznych, w skład których organizacyjnie wchodzi oraz na drogach ich przegrupowania i przemieszczania. W wyjątkowych sytuacjach właściwi dowódcy związków operacyjnych i taktycznych mogą rozkazać wykorzystanie jednostek organizacyjnych żandarmerii wojsk operacyjnych do wzmocnienia żandarmerii terytorialnej, w obszarze terytorialnego zasięgu działania, w której działa związek operacyjny (taktyczny).

Ogólne zasady działań taktycznych wojsk lądowych i wykorzystanie w tych działaniach sił żandarmerii terytorialnej i operacyjnej zostały zawarte w kolejnych rozdziałach.

Niniejsze wydawnictwo powstało w wyniku konsultacji z doświadczonymi oficerami, pracującymi zarówno w Komendzie Głównej jak i w terenowych jednostkach organizacyjnych Żandarmerii Wojskowej. Jest to pierwsza publikacja ujmująca problemy użycia żandarmerii w działaniach taktycznych - w bardzo skondensowanej formie. Na pewno nie wszystkie zagadnienia zostały w niej uwzględnione, a wiele przedstawiono bardzo skrótowo, dlatego autorzy zdają sobie sprawę, że Czytelnicy prześlą autorom swoje spostrzeżenia, dotyczące propozycji zmian w kolejnej edycji wydawnictwa. Nadmienić należy, że

na tego typu publikacje istnieje duże zapotrzebowanie w jednostkach żandarmerii. Aktualnie zachodzi w nich wiele przeobrażeń (dotyczących ich zadań i struktur), wynikających z przygotowywania się Sił Zbrojnych RP do wejścia do NATO.

1. OGÓLNE ZASADY UŻYCIA ŻANDARMERII TERYTORIALNEJ I OPERACYJNEJ W DZIAŁANIACH TAKTYCZNYCH WOJSK LĄDOWYCH.

Jednostki organizacyjne żandarmerii terytorialnej w czasie wojny działają na obszarze objętym terytorialnym zasięgiem ich działania i w zasadzie nie opuszczają miejsc stałej dyslokacji (MSD). Mogą opuścić miejsce stałej dyslokacji w przypadku: otrzymania rozkazu o przemieszczeniu całości sił i środków do innego rejonu (miejsca) od przełożonego komendanta żandarmerii terytorialnej, otrzymania polecenia opuszczenia MSD od dowódcy garnizonu, dowódcy obrony danego obszaru, dowódcy wojsk operacyjnych prowadzących działania taktyczne na tym obszarze, w przypadku zagrożenia zajęciem go przez przeciwnika lub , gdy względy obrony obszaru tego wymagają i w wyniku zaistnienia konkretnej sytuacji, a działanie przeciwnika jest takie , że istnieje bezpośrednie zagrożenie zniszczeniem jednostki ŻW lub dostaniem się jej stanu osobowego do niewoli. O każdym fakcie opuszczenia MSD, komendant jednostki organizacyjnej żandarmerii terytorialnej melduje swojemu przełożonemu.

Jednostka żandarmerii terytorialnej, która otrzymała polecenie przemieszczenia się poza MSD może : wykonywać swoje zadania w obszarze objętym jej terytorialnym zasięgiem działania, z nowo wyznaczonego MSD, wykonywać zadania samodzielnie w wyznaczonym jej, nowym obszarze odpowiedzialności terytorialnej, przejść w podporządkowanie komendanta jednostki terytorialnej ŻW, na którego obszar odpowiedzialności została przemieszczona, zostać użyta do wzmocnienia żandarmerii wojsk operacyjnych, prowadzących działania bojowe lub rozmieszczonych na obszarze, na którym znajdują się nowo wyznaczone MSD.

W razie potrzeby wynikającej na danym obszarze lub z innych względów jednostka organizacyjna żandarmerii terytorialnej może otrzymać zadania przej-

ścia do działań nieregularnych , w terenie zajęтым przez przeciwnika. Decyzję taką podejmuje Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej lub w wyjątkowych wypadkach komendant żandarmerii okręgu wojskowego.

W sytuacji, gdy na obszarze objętym terytorialnym zasięgiem działania jednostki **żandarmerii terytorialnej** prowadzone są przez wojska operacyjne, działania taktyczne, jednostka ta powinna skupić główny wysiłek, w miarę posiadanych sił i środków, na wykonywaniu następujących zadań: ciągłym prowadzeniu rozpoznania sytuacji na obszarze swojego działania, przeciwdziałaniu naruszeniom dyscypliny wojskowej i porządku publicznego przez żołnierzy i osoby cywilne oraz skutecznego reagowania na fakty tych naruszeń, organizowaniu działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń przez żołnierzy i inne osoby, w stosunku do których żandarmeria swoje zadania wykonuje poprzez wzmożone patrolowanie rejonów najbardziej zagrożonych tymi zjawiskami, współudział w konwojowaniu zatrzymanych i skazanych żołnierzy i osób cywilnych, podległych jurysdykcji sądów wojskowych, przedmiotów i dokumentów, prowadzeniu poszukiwań osób podlegających poszukiwaniom przez wojskowe organy porządkowe (także osób powołanych do odbycia służby wojskowej, a nie zgłaszającym się do jej odbycia), mienia wojskowego (głównie broni, amunicji i materiałów wybuchowych oraz chemicznych środków bojowych i dokumentów niejawnych), współudział w prowadzeniu działań przeciwdywersyjnych i przeciwdesantowych, współudział w przeciwdziałaniu aktom sabotażu i działaniom grup zbrojnego podziemia, organizowaniu i prowadzeniu kontroli ruchu drogowego pojazdów sił zbrojnych, jak i cywilnych pojazdów samochodowych, współudział w kierowaniu ruchem wojsk przemieszczających się lub przegrupowujących dofrontowo, odfrontowo, rokadowo, współudział w ochranianiu obiektów wojskowych, opuszczonych przez wojska operacyjne, głównie poprzez patrolowanie zewnętrzne rejonów tych obiektów, wykrywaniu popełnianych przez żołnierzy i inne osoby przestępstw i wykroczeń ze szczególnym uwzględnieniem tych, które godzą w go-

towość i zdolność bojową wojsk operacyjnych, współdziałał w ewakuowaniu ludności cywilnej z rejonu działań bojowych oraz dróg przegrupowania i przemieszczania wojsk operacyjnych, w celu zapewnienia im swobody manewru, a także z rejonów zniszczeń wojennych i klęsk żywiołowych wywołanych działaniami wojennymi, współdziałaniu z dowódcami garnizonów i jednostek wojskowych, innymi wojskowymi i cywilnymi służbami porządkowymi oraz organami państwowymi i samorządowymi głównie w celu stworzenia jak najlepszych warunków wojskom operacyjnym do wykonywania zadań bojowych.

2. DZIAŁANIA ŻANDARMERII W CZASIE MOBILIZACYJNEGO ROZWIJANIA.

Żandarmeria terytorialna wydzielonymi siłami i środkami zabezpiecza pod względem porządkowym i śledczo-dochodzeniowym proces mobilizacyjnego rozwinięcia tych wojsk operacyjnych (w których składzie operacyjnym są jednostki wojsk operacyjnych), których czas osiągnięcia pełnej gotowości bojowej jest krótszy, od czasu osiągnięcia tego stanu gotowości bojowej przez jednostki organizacyjne żandarmerii wojsk operacyjnych wchodzących w ich skład.

Żandarmeria terytorialna, wydzielonymi siłami i środkami współuczestniczy w zabezpieczaniu porządkowym. Zabezpiecza również pod względem śledczo-dochodzeniowym cały proces mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk operacyjnych i instytucji wojskowych, w których składzie organizacyjnym nie występuje żandarmeria wojsk operacyjnych.

Zabezpieczenie porządkowe i śledczo-dochodzeniowe mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk, na obszarze objętych terytorialnym zasięgiem działania jednostki organizacyjnej żandarmerii terytorialnej, prowadzi się na podstawie uzgodnień z WSzW (RSzW), WKU, dowódcami garnizonów oraz jednostek mobilizujących i mobilizowanych, ujętych w planach działania w procesie osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej, na współdziałaniu z policją.

Wydzielone siły żandarmerii terytorialnej prowadzą działania porządkowego i śledczo-dochodzeniowego zabezpieczenia procesu mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk, szczególnie w rejonach, gdzie proces ten został zakłócony uderzeniami lotniczymi i raketowymi przeciwnika, działaniem grup dywersyjnych, sabotażowych i zbrojnego podziemia oraz bojkotem zarządzeń mobilizacyjnych.

Działania porządkowe zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk, żandarmeria terytorialna skupia na zewnętrznym zabezpieczeniu jednostek wojskowych rozwijających elementy bazy mobilizacyjnej poprzez prowadzenie: rozpoznania porządkowego, szczególnie w rejonach dogodnych do działania grup dywersyjno-rozpoznawczych, sabotażowych i zbrojnego podziemia, wzmożonych działań porządkowych w rejonach działania mobilizacji (MSD i alarmowych) oraz na drogach prowadzących do tych rejonów, poszukiwań dezertersów i osób powołanych do odbycia służby wojskowej, a nie zgłaszających się do jej odbycia, utraconej broni, bojowych środków pola walki i dokumentów niejawnych, głównie tych, których przejęcie przez przeciwnika może spowodować zakłócenie procesu mobilizacji lub mieć negatywny wpływ na gotowość, zdolność bojową wojsk oraz przebieg ich przyszłych działań taktycznych, czynności profilaktycznych, szczególnie w jednostkach nowoformowanych, działań (wspólnie z innymi siłami) zmierzających do likwidacji grup dywersyjno-rozpoznawczych przeciwnika, sabotażowych i zbrojnego podziemia, ewakuacji ludności cywilnej z rejonów mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk i dróg prowadzących do tych rejonów, wykonywanie innych zadań porządkowych, wynikających z bieżącej oceny sytuacji, zapewniających sprawny przebieg mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk.

3. WYKORZYSTANIE ŻANDARMERII W CZASIE PRZEMIESZCZANIA, PRZEBYWANIA WOJSK W REJONACH ROZMIESZCZENIA (ZEŚRODKOWANIA).

Jednostka organizacyjna żandarmerii terytorialnej może współuczestniczyć w zabezpieczeniu porządkowym i śledczo-dochodzeniowym przemieszczania, przegrupowania wojsk operacyjnych i przebywania przez te wojska w rejonach rozmieszczenia, na obszarze objętym terytorialnym zasięgiem swojego działania, wraz z żandarmerią wojsk operacyjnych i innymi służbami porządkowymi.

Jednostka organizacyjna żandarmerii terytorialnej może również być użyta we współdziałaniu z innymi służbami porządkowymi, do zabezpieczenia porządkowego i śledczo-dochodzeniowego przegrupowania, przemieszczania w rejonach rozmieszczenia, na obszarze objętym terytorialnym zasięgiem swojego działania, tych wojsk operacyjnych oraz wojsk obrony terytorialnej, instytucji wojskowych, w których składzie organizacyjnym nie występuje żandarmeria wojsk operacyjnych.

W przypadku współdziałania wydzielonych sił i środków jednostki organizacyjnej żandarmerii terytorialnej w zabezpieczeniu porządkowym i śledczo-dochodzeniowym przemieszczania, przegrupowania lub przebywania w rejonach rozmieszczenia: wojsk operacyjnych, obrony terytorialnej i instytucji wojskowych w zależności od wielkości sił zabezpieczających i ich możliwości, sytuacji operacyjnej i potrzeb, przedmiotem zabezpieczenia mogą być:

1/ W zabezpieczeniu marszu: drogi marszu, linie (punkty) wyjściowe i wyrównania, rejony odpoczynków i postojów. W czasie zabezpieczania marszu, dowódca wydzielonych sił żandarmerii terytorialnej ściśle współdziała z dowódcą żandarmerii wojsk operacyjnych, komendantami odcinków porządkowo-ochronnych i komendantami stref i rejonów kierowania ruchem wojsk.

2/ W zabezpieczeniu przewozów wojsk transportem kolejowym, wodnym i powietrznym: rejony ześrodkowania przed załadowaniem i po wyładowaniu, rejony wyczekiwania przed załadowaniem i rejony zbiórki po wyładowaniu, rejony załadowania i wyładowania (główne i zapasowe stacje kolejowe lub port, przystań, lotnisko, lądowisko).

W czasie zabezpieczenia przewozów wojsk, dowódca wydzielonych sił żandarmerii terytorialnej ściśle współdziała z dowódcą żandarmerii wojsk operacyjnych, komendantami poszczególnych rejonów i transportów operacyjnych oraz służbą ochrony kolei.

3/ W zabezpieczeniu rozmieszczenia wojsk: rejony ześrodkowania związków taktycznych i oddziałów, drogi wjazdu i wyjazdu do i z rejonu rozmieszczenia oraz drogi manewru wojsk, stanowiska dowodzenia od związku taktycznego wzwyż.

W razie użycia wydzielonych sił **żandarmerii terytorialnej** do zabezpieczenia pod względem porządkowym i śledczo-dochodzeniowym przemieszczania, przegrupowania i rozmieszczenia wojsk, siły te skupiają główny wysiłek na wykonaniu zadań i realizują je w sposób określony dla żandarmerii wojsk operacyjnych.

W czasie zabezpieczenia rozmieszczenia wojsk dowódca wydzielonych sił żandarmerii terytorialnej ściśle współdziała z dowódcą żandarmerii wojsk operacyjnych, szefem sztabu zabezpieczanej jednostki wojskowej.

Zadania realizowane w ramach ubezpieczenia rejonu rozmieszczenia.

Rejon rozmieszczenia związku taktycznego obejmuje obszar o powierzchni około 1000 km². Jest to teren dość rozległy wymagający do ubezpieczenia dość dużych sił i środków. Ubezpieczany jest on przez wydzielone do tego celu pododdziały, które organizują swoje elementy szczególnie na kierunku zagrożenia. Żandarmeria może być włączona do wzmocnienia tego ubezpieczenia, przy czym jest ona zobligowana prowadzić swoje działania okrężnie wokół całego

rejonu. Włączając się do działań wspierających ubezpieczenie związku taktycznego w rejonie żandarmerii rozwija swoje elementy stosownie do potrzeb w bezpośrednim sąsiedztwie elementów ogólnowojskowych lub w ich pobliżu.

Zadania realizowane w ramach ubezpieczenia rejonu należy rozpatrywać w czterech okresach:

- przed zajęciem rejonu;
- w trakcie zajmowania rejonu;
- w czasie pobytu wojsk w rejonie;
- w trakcie opuszczania rejonu.

W pierwszym okresie – przed zajęciem rejonu prowadzone jest jego rozpoznanie i przygotowanie przez grupy rekonesansowe. Do grupy takiej winni być włączeni przedstawiciele żandarmerii tak z wydziału jak i dowództwa batalionu w celu zapoznania się z rejonem rozmieszczenia pododdziałów ogólnowojskowych, SD związku taktycznego, dróg domarszu oraz własnych kompanii. Równolegle należałoby wysłać w okolice bezpośrednio przyległe do rejonu ześrodkowania 3-4 patrole zmotoryzowane, które mają na celu niedopuszczenie osób postronnych mogących zagrażać bezpieczeństwu przebywających tam wojsk oraz zabezpieczanie wyznaczonych dróg domarszu. W składzie grupy rekonesansowej winno się znaleźć także 1 – z oficerów (jeden z wydziału, jeden z batalionu), których zadaniem będzie nawiązanie kontaktu z żandarmerią terytorialną, układem pozamilitarnym (policją) w celu poinformowania o przybywających na dany teren wojskach i ich ogólnych zadaniach. Uzyskania informacji o terenie, wszelkiego rodzaju miejscowych zagrożeniach mogących mieć wpływ na realizację zadań przez przebywające wojska w rejonie, takich jak:

- charakterystyka grup mniejszości narodowych i ich nastawienia;
- ustalane przypadki i rejony działania grup dywersyjnych;
- zagrożenia ze strony środowiska przestępczego;
- miejsca, do których mogliby udawać się żołnierze na samowolne oddalenia;

- ustalenie zasad wymiany informacji i współdziałania.

W drugim etapie najważniejszym zadaniem żandarmerii będzie udział w zabezpieczeniu sprawnego wprowadzania i zajmowania rejonu przez poszczególne oddziały i pododdziały. Polegać to będzie na zabezpieczeniu we współdziałaniu z żandarmerią terytorialną i policją drożności dróg domarszu, organizując posterunki a na najważniejszych drogach marszu sił głównych związku taktycznego rubieże kontroli ruchu.

Do sprawnego podprowadzenia kolumn, informowania o ewentualnych zakłóceniach wykorzystać należy patrole na motocyklach. W dalszym ciągu realizowane będą wcześniej rozpoczęte zadania prowadzenia rozpoznania otoczenia rejonu, ześrodkowania. Niezaangażowane na tym etapie pododdziały żandarmerii zajmują wyznaczony rejon. Po zajęciu rejonu rozmieszczenia przez związek taktyczny żandarmeria wojskowa wykonuje następujące zadania:

- w ramach prowadzonych działań ochronnych współuczestniczy w ochronie i obronie stanowisk dowodzenia i innych ważnych osób i obiektów zgrupowania wojsk pełniąc służbę patrolową w lukach pomiędzy poszczególnymi elementami ubezpieczenia bojowego,
- prowadzi rozpoznanie otoczenia rejonu oraz wspierać szeroko rozumiane rozpoznanie wojskowe,
- utrzymuje drożność dróg, przepraw, mostów na obrzeżach rejonu w celu zapewnienia sprawnego zaopatrywania wojsk,
- uprzedza i odpiera ataki grup dywersyjnych, sabotażowych i innych uprzedzanie i odpieranie ataków grup dywersyjnych, sabotażowych i innych zakłócających lub uniemożliwiających prawidłowe realizowanie zadań w rejonie.

Powyższe zadanie realizowane będą poprzez organizację służby patrolowej, rubieży zaporowych i kontroli ruchu.

Najważniejszym zadaniem żandarmerii w okresie wychodzenia wojsk z rejonu ześrodkowania, podobnie jak w okresie jego zajmowania, będzie udział w

sprawnym i bezkolizyjnym wyprowadzeniu oddziałów i pododdziałów na kierunku marszu. Będą to organizowane we współdziałaniu z policją posterunki kontroli ruchu.

We wszystkich czterech etapach w systemie ciągłym prowadzi się rozpoznanie oraz działania patrolowe.

Do wykonania zadań dowódca batalionu może wykorzystać w zależności od potrzeb jedną lub dwie kompanie najczęściej plutonami, które postawione zadania realizować będą najczęściej samodzielnie.

Zadania realizowane w ramach porządkowego i śledczo-dochodzeniowego zabezpieczenia.

Żandarmeria wojsk operacyjnych związku taktycznego oprócz zadań wspierających ubezpieczenie rejonu realizuje czynności typowo specjalistyczne, a mianowicie:

- porządkowe i śledczo-dochodzeniowe;
- operacyjno-rozpoznawcze.

Celem ich jest przeciwdziałanie oraz w razie potrzeby eliminowanie wszelkich zjawisk, które mogłyby wywrzeć negatywny wpływ na zapewnienie bezpiecznego pobytu wojsk w rejonie,

Do czynności prewencyjno-porządkowych zalicza się:

- prowadzenie działalności profilaktycznej wśród żołnierzy mającej na celu uświadomienie odpowiedzialności karnej za popełniane przestępstwa i naruszenia dyscypliny;
- ustalanie wszelkich negatywnych prób oddziaływania na wojsko, ich morale i dyscyplinę;
- patrolowanie w celu ustalenia rejonów zagrożonych dyscypliną, miejsc grupowania się żołnierzy przebywających na samowolnych oddaleniach;
- zapobieganie próbom przedostawania się osób niepowołanych do rejonu;
- wykonywanie WKRD pojazdów, przewożonych osób, ładunków;

- interweniowanie wobec żołnierzy naruszających dyscyplinę i porządek publiczny poza rejonem;
- zatrzymywanie i doprowadzanie żołnierzy przebywających na samowolnych oddaleniach, dezerterów oraz sprawców przestępstw i wykroczeń i osób cywilnych – sprawców przestępstw;
- konwojowanie osób na zlecenie prokuratora lub sądu wojskowego;
- konwojowanie jeńców wojennych do obozów jenieckich i punktów zbiórki;
- prowadzenie poszukiwań dezerterów, maruderów, utraconych dokumentów niejawnych, broni i środków bojowych;
- ochrona transportów zaopatrzeniowych, przewożenia tajnych dokumentów.

Do czynności śledczo-dochodzeniowych zalicza się:

- prowadzenie postępowań karnych;
- procesowe zabezpieczanie miejsc zdarzeń przestępczych zaistniałych w rejonach;
- ustalanie i zatrzymywanie sprawców przestępstw.

Działania operacyjno-rozpoznawcze ukierunkowane będą na:

- ustalanie zdarzeń przestępczych nieznanymi organom ścigania a popełnionych przez żołnierzy;
- zbieranie informacji o osobach, zdarzeniach i okolicznościach mogących zakłócić realizację zadań ZT w rejonie;
- zbieranie wiadomości, które mogą być przydatne dla właściwego wykonawstwa zadań przez związek taktyczny i żandarmerię.

Zadania prewencyjno-porządkowe realizowane są przez wyznaczone z batalionu patrole piesze, zmotoryzowane patrole ruchu drogowego i konwoje. Skład patroli i konwojów w zależności od potrzeb określa dowódca batalionu. Czynności zaś śledczo-dochodzeniowe wykonują oficerowie Wydziału Żandarmerii przy pomocy żołnierzy batalionu.

Do wykonywania zadań operacyjno-rozpoznawczych zobligowani są wszyscy żołnierze żandarmerii.

Wykonując powyższe zadania żandarmeria uprawniona jest do:

- legitymowania żołnierzy w celu ustalenia ich tożsamości lub sprawdzenia posiadania odpowiednich uprawnień;
- zatrzymania i doprowadzania żołnierzy w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu Postępowania Karnego i innych ustaw;
- zatrzymywania żołnierzy stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia oraz doprowadzania ich do właściwych organów wojskowych;
- przeszukiwania żołnierzy i pomieszczeń w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu Postępowania Karnego i innych ustaw;
- dokonywania kontroli osobistej a także przeglądania zawartości bagaży i sprawdzania ładunku w pojazdach w razie zaistnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego pod groźbą kary;
- wydawania rozkazów żołnierzom wobec których wykonują kontrolę w granicach niezbędnych do wykonywania kontroli;
- żądania niezbędnej pomocy od wszystkich instytucji i organów administracji państwowej, jak również zwracania się w nagłych przypadkach do każdego obywatela o udzielenie doraźnej pomocy.

W razie niepodporządkowania się wydanym na podstawie prawa rozkazom żołnierze żandarmerii są uprawnieni i mogą stosować środki przymusu bezpośredniego. Realizując swoje zadania w trakcie działań bojowych (w tym rejonie ześrodkowania) żandarmeria wojskowa zobowiązana jest do przestrzegania i kontrolowania norm prawa wojennego, zawarowanych w umowach międzynarodowych lub uznawanych zwyczajowo zawierających zakazy i nakazy, które obowiązują walczące strony. żandarmerie zbiera dane dotyczące:

- naruszenia norm prawa wojennego;
- zakazu stosowania niektórych rodzajów broni i środków walki;

- ochrony ofiar wojny;
- zakazu niszczenia dóbr materialnych;
- osób naruszających normy prawa wojennego;
- przestrzegania zasad postępowania z jeńcami.

Zasady współdziałania w ramach realizowanych zadań.

Żandarmeria wojsk operacyjnych podczas realizowania zabezpieczenia porządkowego i śledczo-dochodzeniowego pobytu związku taktycznego w rejonie ześrodkowania współdziała z żandarmerią terytorialną, jednostkami wojskowymi, WSI, organami i siłami układu pozamilitarnego, Koordynatorem całości działań w ramach współdziałania jest Szef Wydziału żandarmerii związku taktycznego przy współdziałaniu dowódcy batalionu. Można przyjąć, że za współdziałanie w zakresie śledczo-dochodzeniowym odpowiada Szef Wydziału, a za porządkowo-ochronne dowódca batalionu.

Głównym partnerem w organizowanym współdziałaniu jest **żandarmeria terytorialna**. Współdziałanie to organizuje się w następującym zakresie:

- prowadzenia wzajemnie uzupełniających się działań patrolowo-ochronnych rejonu ześrodkowania;
- zabezpieczenia porządku na drogach dowozu i ewakuacji;
- prowadzenia poszukiwań dezerterskich, utraconych dokumentów niejawnych, broni i środków pola walki;
- zapobiegania aktom dywersji i sabotażu oraz zwalczaniu grup dywersyjno-rozpoznawczych;
- wykrywania i ustalania sprawców przestępstw, wykroczeń i innych nieprawidłowości mających wpływ na wykonawstwo zadań przez wojska w rejonie.

Ważnym ogniwem współdziałania jest utrzymywanie roboczego kontaktu z dowódcami oddziałów i pododdziałów związku taktycznego w zakresie:

- wzajemnego informowania się o wszelkich negatywnych zjawiskach mogących powodować zagrożenia przestępczością, naruszeniom dyscypliny i wykonawstwa zadań;
- zabezpieczenia rejonu ześrodkowania pod względem porządkowym;
- ochrony i obrony stanowiska dowodzenia ZT.

Współdziałanie z Wojskowymi Służbami Informacyjnymi polega na wymianie informacji w zakresie:

- ujawniania i likwidowania przesłanek sprzyjających naruszeniom tajemnicy państwowej, służbowej i powstawaniu aktów dywersji, sabotażu oraz innych groźnych czynów przestępczych;
- wykrywania przestępstw i skutecznego ścigania ich sprawców;
- o wszelkich negatywnych zjawiskach i osobach mogących wywierać negatywny wpływ na zachowanie gotowości i zdolności bojowej wojsk.

Drugim zasadniczym kierunkiem współdziałania jest utrzymywanie bieżącego i ciągłego kontaktu z układem pozamilitarnym w otoczeniu rejonu ześrodkowania. Współdziałanie to będzie utrzymywane z:

- Policją;
- Strażą Graniczną;
- Służbą Ochrony Kolei.

Zasadniczym kierunkiem współdziałania będzie roboczy kontakt ze stacjonującymi na danym terenie Komendami Rejonowymi i Komisariatami Policji. Żandarmeria Wojskowa i policja przekazują sobie wzajemnie informacje dotyczące zagrożeń mogących mieć negatywny wpływ na realizację zadań przez wojska w rejonie ześrodkowania. Dotyczy to także zagrożeń godzących w porządek i dyscyplinę wojskową. Szczególną uwagę zwraca się na realizację następujących przedsięwzięć:

- zabezpieczeniu zajmowania rejonu ześrodkowania, w tym utrzymanie drożności dróg domarszu i dowozu zaopatrzenia,

- prowadzeniu działań porządkowych, w tym służby patrolowej i kontroli drogowej,
- prowadzeniu poszukiwań utraconej broni, środków bojowych, dezerterów oraz sprawców przestępstw,
- udziału w zwalczaniu grup dywersyjnych i sabotażowych przeciwnika.

W przypadku zajmowania rejonu ześrodkowania w strefie nadgranicznej organizuje się współdziałanie ze Strażą Graniczną w zakresie realizacji następujących przedsięwzięć:

- zapewnieniu skutecznej ochrony granicy państwowej, a w tym zapobieganiu przypadkom nielegalnego przekraczania granicy przez żołnierzy i inne osoby,
- zapobieganiu naruszenia przez żołnierzy porządku publicznego w rejonie przejść granicznych oraz w strefie nadgranicznej przyległej do rejonu.

Współdziałanie ze Służbą Ochrony Kolei prowadzone będzie w zakresie:

- utrzymania dyscypliny i porządku publicznego w rejonach dworców PKP, stacji wyładowniczych, bocznic, kolejowych skąd dowożone będzie zaopatrzenie do rejonu ześrodkowania,
- wymiany informacji o ruchu transportów wojskowych.

Właściwe wykonanie przez żandarmerię operacyjną wszystkich zadań postawionych przez dowódcę związku taktycznego do zabezpieczenia pobytu wojsk w rejonie ześrodkowania będzie w bardzo dużej mierze zależało od umiejętnego zorganizowania współdziałania ze wszystkimi wymienionymi podmiotami.

4. DZIAŁANIA ŻANDARMERII W CZASIE PROWADZENIA OBRONY.

W klasyfikacji działań taktycznych obrona i natarcie określone zostały jako podstawowe rodzaje walki. Przy zachowaniu równorzędności, obrona wymieniona jest na pierwszym miejscu w celu podkreślenia defensywnego charakteru całokształtu przygotowań militarnych.

DEFINICJA: „Obrona to zamierzony lub wymuszony rodzaj walki prowadzonej w celu udaremnienia lub odparcia uderzeń przeciwnika, zadania mu maksymalnych strat oraz utrzymania zajmowanego pasa”.

Istotą obrony jest bezpośrednie ogniowe, fizyczne i elektroniczne oddziaływanie na przeciwnika, racjonalne wykorzystywanie terenu i obiektów, które się na nim znajdują; synchronizacja działań w wymiarze powietrzno-lądowym oraz wojsk operacyjnych z siłami obrony terytorialnej i układu pozamilitarnego.

Obronę można organizować zawczasu lub doraźnie. Pierwsze z wymienionych sytuacji organizowania obrony powinna być traktowana jako zasadnicza. Może ona mieć miejsce przede wszystkim w okresie narastania zagrożenia i bezpośrednio przed wybuchem konfliktu zbrojnego. W obronie doraźnie przygotowanej nie osiągniemy wymaganej trwałości, ale znaczną swobodę w manewrach mających na celu przyjęcie korzystnego ugrupowania bojowego.

W zależności od zmian prowadzenia walki i sposobu jej rozegrania obronę dzielimy na pozycyjną (stałą) i manewrową (ruchową). Obrona pozycyjna jest z zasady obroną dominującą i oparta jest o system ognia i zapór inżynierskich oraz naturalne przeszkody terenowe. Obrona manewrowa jest oparta na ruchliwości wojsk, ich aktywności oraz na uporczywej obronie ważnych obiektów i rejonów (rubieży), których utrzymanie umożliwia skierowanie ruchu wojsk przeciwnika w kierunku dogodnym dla obrońcy. Dzielimy ją przeważnie na trzy etapy (okresy): opóźnienie, zatrzymanie natarcia przeciwnika i wykona-

nie zwrotu zaczepnego.

Aktywność i trwałość – to cechy, które od wielu lat przypisuje się obronie. Zachowują one nadal swą aktualność przy zmienności środków i sposobów ich osiągnięcia. Celem podejmowania aktywnych działań w obronie jest odebranie lub zakłócenie inicjatywy nacierającego, dla którego jest ona oprócz przewagi, podstawowym atutem.

Nadal najważniejszym przejawem aktywności w obronie jest kontratak. Trwałość obrony zapewnia się nadal przez: umiejętne wykorzystywanie właściwości terenu; skuteczny system ognia połączony z zaporami; rozśrodkowanie wojsk, a także przez umiejętne dowodzenie wojskami.

Zgodnie z założeniami strategii obronnej RP zamierzamy zbrojnie odeprzeć agresję strony przeciwnej. W wariantach podstawowym mogą to być operacje obronne o różnej skali i zasięgu.

Dywizja może bronić się w pierwszym rzucie korpusu na kierunku głównego wysiłku obrony lub na kierunku pomocniczym, a także w drugim rzucie na operacyjnej rubieży obrony.

Obrona dywizji może również mieć miejsce w różnych konfiguracjach ugrupowania operacyjno-strategicznego w głębi kraju.

Wymienić tu należy pierwszy lub drugi rzut korpusu przechodzącego do obrony w drugim rzucie strategicznym lub przejścia dywizji do obrony w ramach działań odwodu Naczelnego Wodza.

Obrona dywizji może też mieć miejsce w operacji zaczepnej. Wskazać tu można przechodzenie do obrony celem stworzenia dogodnych warunków wprowadzania do bitwy zgrupowania uderzeniowego; obronę opanowanej rubieży nakazanej zadaniem, a także osłonę skrzydła nacierających sił głównych korpusu.

Jako najbardziej odpowiedzialną uznaje się rolę dywizji, której powierzono obronę pasa w pierwszym rzucie na kierunku głównego wysiłku obrony korpusu.

Zadanie do obrony dywizji jest ściśle związane z jej miejscem i rolą w ugrupowaniu operacyjnym.

Dywizja pierwszego rzutu – otrzymuje zadanie obrony wyznaczonego pasa. Zadanie to polega na niedopuszczeniu do przerwania się przeciwnika przez teren broniony. W wypadku włamania się jego sił w ugrupowanie obronne, odrzucenie ich za rubież pierwszej pozycji obrony.

Dywizja drugiego rzutu – otrzymuje zadanie do obrony wyznaczonego pasa na rubieży operacyjnej. Zadanie to polega na niedopuszczeniu do przerwania się przeciwnika przez teren broniony. Jego natarcie powinno być zatrzymane w obrębie pierwszej pozycji.

Pasy obrony dywizji – wyznaczone są zależnie od terenu, możliwości bojowych, podporządkowanych sił obrony terytorialnej i innych czynników. Pas obrony dywizji może mieć szerokość w granicach 30-50 km i głębokości 25-30 km.

Przygotowanie obrony związku taktycznego jest trudnym i złożonym przedsięwzięciem. Uczestniczą w nim różne rodzaje wojsk i służb o znacznie zróżnicowanych specjalnościach, które muszą być ze sobą sprzężone i komplementarne, a ich działania zsynchronizowane.

Dążąc do optymalności rozwiązań uznano, że obrona związku taktycznego powinna być traktowana jako system. Takie podejście zapewni racjonalne wykorzystanie posiadanego potencjału bojowego, tak w okresie przygotowania jak i prowadzenia walki obronnej.

Ugrupowanie bojowe składa się z elementów stałych, doraźnych i dodatkowych.

Elementy stałe: to pierwszy i drugi rzut lub odwód (zgrupowanie taktyczne); oddział (pododdział) artylerii; oddział (pododdział) przeciwlotniczy, elementy rozpoznania, walki radioelektronicznej i działań psychologicznych, odwód przeciwpancerny; oddział zaporowy; stanowiska dowodzenia, odwody innych rodzajów wojsk; oddział (pododdział) logistyczny.

Elementy doraźne to: oddział wydzielony, taktyczny desant powietrzny; grupa desantowo-szturmowa; odwód przeciwdesantowy, oddział ratunkowo-ewakuacyjny.

Elementy dodatkowe organizuje się zależnie od charakteru zadań i wytworzonej sytuacji bojowej, może to być np. odwód przeciwpożarowy.

System ognia to zorganizowany stosownie do celu i zamiaru rozegrania walki oraz istniejących warunków, dynamiczny układ sił i środków ogniowych, zapewniających skuteczne rażenie przeciwnika.

System ognia związku taktycznego w obronie obejmuje: ogień artylerii z zakrytych stanowisk; strefy wielowarstwowego ognia środków przeciwlotniczych; strefy ognia środków przeciwpancernych, strefy ciągłego ognia innych środków rażenia. Przy takim ujęciu systemu ognia, należy mieć na uwadze skład rażenia ogniowego, który tworzą: ogień pododdziałów piechoty i czołgów; wsparcie ogniowe wojsk oraz ogień przeciwlotniczy. Nadrzędnym terminem dla systemu ognia jest rażenie, określane jako destrukcyjne oddziaływanie na przeciwnika. Składa się ono z rażenia ogniowego, elektronicznego i psychologicznego.

System informacyjny obejmuje siły i środki zdobywania, przetwarzania i przesyłania informacji oraz informacyjnego oddziaływania na przeciwnika. Jego elementami są: dowodzenie i łączność; rozpoznanie; walka radioelektroniczna oraz działania psychologiczne.

Infrastruktura taktyczna to: rozbudowa fortyfikacyjna; zapory inżynieryjne; drogi oraz przystosowane do potrzeb walki obiekty i urządzenia cywilne, a także wojskowe siły i środki logistyczne, nie wchodzące w skład organizacyjny związku taktycznego.

Sprawdzianem efektywności funkcjonowania systemu obrony dywizji są rezultaty uzyskane podczas prowadzenia walki obronnej. W wyniku zebranych doświadczeń walkę obronną podzielić możemy na trzy charakterystyczne (dające się wyraźnie wyodrębnić) okresy:

- walkę na przedpolach pasa (rejonu) obrony;
- walkę o utrzymanie przedniego skraju i pierwszej pozycji;
- walkę w głębi obrony.

Na szczeblu dywizji podstawowym warunkiem jest prowadzenie obrony pozycyjnej. Ma ona wiele elementów o charakterze dynamicznym, które mogą być wykorzystane również po przejściu do działań manewrowych.

Sposób prowadzenia walki obronnej na przedpolach pasa obrony uzależniony jest od wielu czynników i uwarunkowań. Istotną rolę odgrywają tu tworzone elementy ugrupowania bojowego, głównie te które przewidziane są do walki przed pierwszą pozycją. Klasycznym wariantem jest działanie oddziału wydzielonego tworzącego przełamanie lub pozycję przednią. Odejście wojsk z przedpola pasa obrony powinno odbywać się w sposób zorganizowany, najczęściej w stronę skrzydeł. Pozwala to na wykonywanie uderzeń ogniowych przez śmigłowce bojowe, artylerię i środki przeciwpancerne.

Równolegle ze zwalczaniem przeciwnika przed przednim skrajem obrony może zaistnieć konieczność podejmowania walki z jego desantami lub grupami desantowo-szturmowymi w głębi ugrupowania obronnego. Do tego zadania wydzielone są siły organizowanego wcześniej odwodu przeciwdesantowego lub doraźnie tworzone zgrupowania z oddziałów drugiego rzutu (odwodu).

Prowadzenie walki o utrzymanie przedniego skraju i pierwszej pozycji jest najczęściej okresem przełomowym, wywierającym decydujący wpływ na ostateczne wyniki starcia stron. Z największą intensywnością prowadzony jest wówczas ogień z lądu i powietrza synchronizowany z minowaniem narzutowym i wykorzystywaniem elementów rozbudowy inżynieryjnej terenu.

Prowadzenie walki w głębi terenu rozpoczyna się po przełamaniu przez przeciwnika pierwszej pozycji. W tym systemie obrony winno być dążenie do zatrzymania jego natarcia i odtworzenie poprzedniego położenia. Dlatego też należy przewidywać i liczyć się z wielowariantowym rozwojem wydarzeń. Istotnym problemem jest maksymalne wykorzystanie przygotowanych budowli fortyfikacyjnych zwiększających trwałość i siłę obrońcy. Istnieje więc konieczność elastycznego łączenia oporu i manewru oraz racjonalnego wykorzystania posiadanego potencjału bojowego. Walka na pozycjach obronnych łączona jest z rażeniem przeciwnika z rubieży ogniowych.

Przejawem najwyższej aktywności obrońcy jest kontratak. Samodzielnie może on być wykonany przez drugi rzut związku taktycznego, a drugi rzut oddziału może brać w nim udział w sposób pozycyjny lub dynamiczny.

W wypadku wyraźnej przewagi przeciwnika wojska przechodzą do działań opóźniających. Ich celem jest osłabienie siły uderzeniowej przeciwnika i w końcowej fazie zatrzymanie jego natarcia. Najczęściej działania te powinny stworzyć warunki do wykonywania zwrotu zaczepnego przez wyższy szczebel dowodzenia.

Przedstawione treści ukazują obronę dywizji w ujęciu systemowym. Pozwalają one logicznie i przejrzysto uporządkować problematykę będącą przedmiotem rozważań. Oprócz merytorycznych wartości wykazane zostały niektóre sprzężenia i zależności między podsystemami i elementami systemu obrony.

Jednostki organizacyjne **żandarmerii wojsk operacyjnych** zabezpieczają pod względem porządkowym i śledczo-dochodzeniowym prowadzenie działań

obronnych przez te wojska samodzielnie lub we współdziałaniu z wydzielonymi do tego celu siłami jednostek **żandarmerii terytorialnej**, na obszarze objętym terytorialnym zasięgiem, na których działania obronne są prowadzone, a w niektórych przypadkach także z wojskami OT, policją oraz innymi służbami porządkowymi i organami administracji państwowej i samorządowej.

Siły główne pułku /batalionu/ żandarmerii wojsk operacyjnych wykorzystuje się zasadniczo do realizacji zadań zabezpieczenia porządkowego, na rzecz wojsk organizujących i prowadzących działania obronne w rejonach, od których zależy trwałość obrony korpusu /dywizji/. Wymaga to skupienia sił głównych pułku /batalionu/ w rejonie lub na kierunku rejonu głównego wysiłku obrony korpusu /dywizji/. Wymienione siły żandarmerii w zasadzie rozwija się i wykorzystuje do realizacji zadań zabezpieczenia porządkowego działań obronnych, w taktycznej i operacyjnej strefie działań, za ugrupowaniem bojowym ZT /oddziałów/ pierwszego rzutu.

W zależności od rodzaju obrony i sposobu przechodzenia do niej wojsk operacyjnych oraz warunków jej prowadzenia, pułk /batalion/ żandarmerii wojsk operacyjnych główny wysiłek zabezpieczenia porządkowego skupia na:

a) w czasie przygotowania obrony :

1. zapewnieniu przestrzegania dyscypliny wojskowej, porządku publicznego i ochrony tajemnicy w rejonach rozwijania elementów ugrupowania bojowego /operacyjnego/ wojsk przechodzących do obrony i prowadzenia przez nie prac fortyfikacyjnych;

2. współdziałanie w ewakuacji ludności cywilnej, szczególnie z taktycznej strefy obrony;

3. współdziałanie w szczególnych sytuacjach /z Policją i organami administracji państwowej i samorządowej/ w egzekwowaniu świadczeń osobistych i rzeczowych na rzecz wojsk organizujących obronę;

4. ochronie i obronie szczególnie ważnych obiektów infrastruktury obronnej, zwłaszcza przygotowanych do zniszczenia obiektów o strategicznym i ope-

racyjnym znaczeniu oraz SD, węzłów łączności, urzędzeń logistycznych i osób funkcyjnych /od dowódcy dywizji wzwyż/;

5. prowadzeniu rozpoznania, wykrywaniu i współudziale w likwidacji grup dywersyjno – rozpoznawczych, sabotażowych i zbrojnego podziemia;

6. zapewnieniu swobody manewru wojskom przechodzącym do obrony poprzez prowadzenie wzmożonych działań porządkowych na drogach dofrontowych, odfrontowych i rokadowych /szczególnie drogach dowozu i ewakuacji/;

7. prowadzeniu poszukiwań grup dezerterskich, żołnierzy ukrywających się oraz utraconej broni, amunicji i środków walki, utraconych dokumentów niejawnych, co by mogło doprowadzić do ujawnienia koncepcji rozegrania walki;

8. zatrzymywaniu i doprowadzaniu do komend i komisariatów Policji, Komendant Garnizonów, dowódców obrony danego terenu, osób prowadzących działalność godzącą w gotowość i zdolność bojową wojsk przechodzących do obrony;

9. prowadzeniu działalności profilaktycznej, głównie w jednostkach wojskowych, które nie brały jeszcze udziału w działaniach bojowych:

b) w czasie prowadzenia obrony:

1. zapewnieniu swobody manewru drugich rzutów i odwodów w czasie ich przegrupowania do rejonów lub na rubież wykonania zadań bojowych oraz pilotowaniu kolumn;

2. ochronie i obronie stanowisk dowodzenia, węzłów łączności i osób funkcyjnych /od dowódcy dywizji wzwyż/, w rejonach ich rozwinięcia i w czasie przegrupowania do rejonów zapasowych;

3. zapewnieniu sprawnego zaopatrzenia wojsk poprzez prowadzenie wzmożonych działań porządkowych na drogach dowozu i ewakuacji oraz ochronę i obronę szczególnie ważnych urzędzeń logistycznych;

4. prowadzeniu rozpoznania, wykrywaniu oraz współudziale w organizowaniu i likwidacji desantów powietrznych i grup dywersyjno–rozpoznawczych przeciwnika, grup sabotażowych i zbrojnego podziemia, głównie w strefie ope-

racyjnej lub taktycznej:

5. współdziałanie w ochronie szczególnie ważnych obiektów infrastruktury obronnej, głównie w operacyjnej strefie obrony;

6. kontroli ruchu ludności cywilnej w rejonie i na obszarze obrony i współdziałanie w regulacji ruchu wojsk.

Ponadto żandarmeria wojsk operacyjnych prowadząc zabezpieczenie porządkowe działań obronnych może wykonać zadania związane z:

1. konwojowaniem żołnierzy i osób cywilnych podlegających jurysdykcji sądów wojskowych oraz przedmiotów i dokumentów;

2. zabezpieczeniem rozpraw sądowych oraz ochroną i obroną doraźnie organizowanych aresztów śledczych;

3. przyjęciem i zabezpieczeniem archiwów i dokumentów zdobywczych;

4. realizacją innych zadań zgodnie z decyzją dowódcy, któremu podlega.

W przypadku organizowania przez ZO /ZT/ obrony bez styczności z przeciwnikiem, pułk /batalion/ żandarmerii wojsk operacyjnych może otrzymać zadanie zabezpieczenia /wydzielonymi pododdziałami/ pod względem porządkowym wojsk organizujących, a następnie prowadzących działania obronno-opóźniające w pasie przesłaniania. Wówczas do jego głównych zadań należy:

1. ochrona stanowisk dowodzenia;

2. kierowanie ruchem wojsk i pilotowanie kolumn w czasie ich wycofywania się z pasa przesłaniania i przechodzenia do obrony na kolejnych rubieżach opóźniania;

3. prowadzenia rozpoznania na skrzydłach i tyłach wojsk prowadzących walkę w pasie przesłaniania, w celu niedopuszczenia do wyjścia przeciwnika na ich tyły i okrążenia;

4. współdziałanie (wraz z wojskami inżynieryjnymi) w ochronie przejść w zaporach minowych i fortyfikacyjnych wojsk własnych, kierowaniu wycofujących się z pasa przesłaniania do tych przejść, zabezpieczeniu sprawnego przekroczenia przez wycofujące się wojska przedniego skraju obrony wojsk wła-

snych i przegrupowania ich do planowanych rejonów (pasów) obrony;

Jeżeli zabezpieczane pod względem porządkowym wojska operacyjne przechodzą do obrony z natarcia, wówczas przegrupowuje się pododdziały pułku /batalionu/ żandarmerii wojsk operacyjnych. stosownie do potrzeb zabezpieczenia porządkowego działań obronnych. Przegrupowanie to wykonuje się w miarę tworzenia ugrupowania bojowego do obrony przez wojska operacyjne.

Zadania zabezpieczenia porządkowego działań obronnych realizuje się głównie poprzez:

1. patrolowanie rejonów rozwijania elementów ugrupowania bojowego wojsk i rejonów, gdzie są prowadzone przez nie prace fortyfikacyjne; obserwację rejonów dogodnych do działania grup dywersyjno-rozpoznawczych, sabotażowych i zbrojnego podziemia i dogodnych do wysadzania desantów powietrznych; patrolowanie dróg dofrontowych, odfrontowych /w tym dowozu i ewakuacji/ i rokadowych, przegrupowania drugich rzutów i odwodów;

2. organizowanie : rubieży zaporowych, zasadzek, sieci posterunków obserwacyjnych /podśluchów/ na kierunkach szczególnie zagrożonych przenikaniem do rejonów obrony grup dywersyjno-rozpoznawczych, sabotażowych, zbrojnego podziemia i ludności cywilnej i na przewidywanych kierunkach działania wysadzanych desantów powietrznych;

3. organizowanie posterunków kontroli ruchu i rubieży kontroli ruchu na drogach wjazdowych do rejonu obrony oraz posterunków regulacji ruchu na węzłach drogowych głównych skrzyżowaniach dróg, w miastach i miejscowościach itp. znajdujących się na drogach dofrontowych, odfrontowych i rokadowych /w tym dowozu i ewakuacji/, przy przejściach w zaporach inżynieryjnych;

4. organizowanie pilotowania kolumn głównie drugich rzutów i odwodów wyprowadzanych do kontrataków lub przegrupowujących się do rejonów /na rubież wykonywania zadań bojowych, stanowisk dowodzenia zmieniających rejonów rozwinięcia, szczególnie kolumn z zaopatrzeniem dla wojsk, wycofujących się na kolejne rubieże opóźniania w pasie przesłaniania, itp./;

5. organizowanie posterunków ochronno-obronnych głównie przy szczególnie ważnych obiektach infrastruktury obronnej, SD, węzłach Łączności, urządzeniach logistycznych, aresztach śledczych i w czasie rozpraw sądowych;

6. organizowanie i prowadzenie pościgów i przeszukania terenu w celu ujęcia dywersantów, sabotażystów, członków grup zbrojnego podziemia, osób godzących w gotowość i zdolność bojową wojsk, groźnych przestępców, grup dezertarów /dezertarów/, pododdziałów desantów powietrznych /żołnierzy desantów/ przeciwnika;

7. organizowanie i prowadzenie poszukiwań utraconej broni, amunicji środków walki oraz utraconych dokumentów niejawnych o szczególnym znaczeniu dla prowadzonych działań obronnych;

8. organizowanie i wykonywanie konwojowania osób aresztowanych, skazanych i zatrzymanych, przedmiotów i dokumentów niejawnych o szczególnym znaczeniu;

9. wykonywanie czynności związanych z asystowaniem w celu egzekwowania świadczeń osobistych i rzeczowych na rzecz SZ;

10. organizowanie i prowadzenie działalności profilaktycznej.

Odwód wykorzystuje się do wzmocnienia już działających elementów prowadzących zabezpieczenie porządkowe broniących się wojsk lub w razie potrzeby zorganizowania nowych elementów zabezpieczenia.

Sposób realizacji zadań zabezpieczenia działań obronnych jednostki żandarmerii wojsk operacyjnych przedstawia się w „Planie zabezpieczenia porządkowego operacji obronnej /obrony/”. Sposób zabezpieczenia porządkowego wojsk w czasie prowadzenia działań obronnych /obrony/, dowódca jednostki żandarmerii wojsk operacyjnych ustala z szefem sztabu zabezpieczanej jednostki wojskowej /zgrupowania wojsk/.

W wyjątkowych sytuacjach pułk /batalion/ żandarmerii wojsk operacyjnych, może otrzymać zadanie przejścia do obrony wraz z innymi jednostkami wojskowymi, w ramach ugrupowania operacyjnego /bojowego/ broniącego się

korpusu /dywizji/. W tym przypadku, a także w przypadkach gdy działania obronne są integralną częścią działań typowych dla ŻW /rubież zaporowa, zasadzka, itp./, pododdziały jej organizując i prowadząc obronę, stosują się do zasad określonych w „Regulaminie działań taktycznych wojsk lądowych”.

5. DZIAŁANIA ŻANDARMERII W CZASIE PROWADZENIA NATARCIA.

Po obronie natarcie jest kolejnym rodzajem walki. Prowadzi się je głównie w formie zwrotów zaczepnych w celu rozbicia wojsk przeciwnika i odzyskania zajmowanego przez niego terenu (ważnych rejonów, rubieży i obiektów). Cel ten osiąga się przez: rażenie przeciwnika, wykonanie zdecydowanego uderzenia sięgającego w głąb jego ugrupowania, rozbicie wojsk i zajęcie ważnych obiektów i rejonów (rubieży).

Natarcie polega na manewrze, nieustannym stosowaniu uderzeń skrzydłowych i obejść, a także ruchu zgrupowań pancerno-zmechanizowanych do przodu, do rubieży która jest celem działań zaczepnych. Ruch ten wywołany jest rażeniem przeciwnika różnymi środkami i sposobami, przede wszystkim uderzeniami ogniowymi i walki elektronicznej, a także działaniem desantów powietrznych i grup (pododdziałów) desantowo-szturmowych.

Na szczeblach taktycznych wojska mogą nacierać w ramach kontrataku, przeciwuderzenia lub przeciwnatarcia.. Związek taktyczny naciera wykonując przeciwuderzenie w skali związku operacyjnego i bierze udział w przeciwuderzeniu strategicznym lub w przeciwnatarciu.

W działaniach zaczepnych preferowane są uderzenia, które pozwalają prowadzić natarcie w szybkim tempie, przenosząc działania w głąb obrony przeciwnika. Zamierzone cele osiąga się stosując manewry oskrzydlenia i obejścia. Z kolei działaniami rozcinającymi na wybranych kierunkach stwarza się warunki do rozbijania zgrupowań przeciwnika częściami.

Podstawowym warunkiem osiągnięcia sukcesu w natarciu jest zespolenie rażenia, ruchu i informacji w wymiarze powietrzno-lądowym. Szczególny wpływ na powodzenie i osiągnięcie celu natarcia przy jak najmniejszych stratach własnych wywiera umiejętne skupianie wysiłków w odpowiednim miejscu i czasie.

Natarcie można wykonywać na przeciwnika, który się broni, naciera lub wycofuje. Stosownie do wymienionych działań strony przeciwnej natarcie może przybierać formę przełamania lub pokonania, boju spotkaniowego albo pościgu.

Do przełamania dochodzi, gdy nie ma możliwości obejścia pozycji przeciwnika. Polega ono na wykonaniu uderzenia, mającego na celu dokonanie wyłomu w jego ugrupowaniu.

Do wykonania tego wyłomu gromadzi się siły i środki, których ilość zagwarantuje uzyskanie wymaganej przewagi. Uderzenie zgrupowania przełamującego poprzedzane jest rażeniem ogniowym i elektronicznym, którego efekty wykorzystywane są przez wojska atakujące w wymiarze powietrzno-lądowym. Dokonany wyłom poszerza się w kierunku skrzydeł i w głąb obrony przeciwnika, stwarzając warunki do manewru i wprowadzania kolejnych sił.

Przełamanie ma charakter powietrzno-lądowy. Wiele zależy więc od rozstrzygnięć zapadających w trzecim wymiarze. Trzeba mieć jednak na uwadze utrzymujące się proporcje ważności, które wskazują na decydujące znaczenie efektów uderzeń lądowych zgrupowań pancerno-zmechanizowanych.

Powszechnie przyjmuje się, że organizatorem przełamania jest związek operacyjny. W niektórych sytuacjach jest nim związek taktyczny

W wypadku słabej obrony, doraźnie przygotowanej przez przeciwnika można podjąć próbę jej pokonania, która polega na wykonaniu uderzeń w wyznaczonym pasie natarcia (bez wyznaczania odcinka przełamania), izolowaniu, a następnie rozbiciu przeciwstawiających się zgrupowań, wyjściu na ich tyły i przejściu do pościgu.

Niekiedy wojska mogą pokonać obronę przeciwnika na szerokim froncie w ugrupowaniu przedbojowym. Może to mieć miejsce zwłaszcza w dynamicznych sytuacjach pola walki i przy eksponowaniu powietrzno-lądowego charakteru natarcia.

Kolejną formą natarcia jest bój spotkaniowy. Następuje on wówczas, gdy obie strony dążą do wykonania zadań przez natarcie, a ich głębokość sięga poza rubież starcia.

Do podstaw powodzenia wojsk w boju spotkaniowym zaliczyć można: rozpoznanie; trafne przewidywanie rozwoju sytuacji i stosownie do niej przyjęcie ugrupowania bojowego; przyjęcie koncepcji walki zapewniającej jej skuteczność; uprzedzenie przeciwnika w uderzeniach ogniowo-elektronicznych, opanowaniu dogodnych rubieży terenowych oraz w manewrze dającym przewagę; osłonę skrzydeł; osłonę przed uderzeniami z powietrza oraz mistrzowskie dowodzenie i zdecydowane działanie wojsk, a także dezorganizację systemu informacyjnego przeciwnika.

Pościg jest ostatnią formą natarcia. Jest stosowany w celu rozbicia wycofujących się wojsk przeciwnika i uniemożliwienia im zorganizowanego przejścia do obrony na kolejnych rubieżach.

Pościg organizuje się w wypadku powodzenia w natarciu oraz stwierdzenia próby wyjścia wojsk przeciwnika z walki i wycofania. Prowadzi się go bez przerwy, maksymalnie wykorzystując posiadane siły i środki walki.

Rozróżnia się pościg czołowy, równoległy i kombinowany. Doświadczenia bojowe, wsparte wnioskami z działalności szkoleniowej dowodzą, że najlepsze wyniki daje pościg kombinowany, łączący elementy pościgu czołowego i równoległego.

Związkowi taktycznemu wyznacza się z zasady zadanie dwustopniowe: bliższe i dalsze (dnia). Zadanie to stawiane jest wówczas kiedy przeciwnik przechodzi do obrony w warunkach, które nie pozwalają na właściwe umocnienie zajmowanych pozycji.

Zadanie bliższe związku taktycznego polega na rozbiciu pierwszorzętowych oddziałów przeciwnika w pasie natarcia i opanowaniu rubieży na głębo-

kość rozmieszczenia ich odwodów. Oznacza to, że aby wykonać zadanie należy rozbić batalionowe rejony obrony na pierwszej i drugiej pozycji obrony przeciwnika.

W wielu przypadkach zadanie dalsze może być jednocześnie zadaniem dnia związku taktycznego. Polega ono na rozwinięciu natarcia, rozbiciu oddziałów drugiego rzutu broniącego się związku taktycznego przeciwnika w pasie natarcia i opanowaniu rubieży na głębokość rozmieszczenia ich odwodów. Praktycznie oznacza to, że należy rozbić batalionowe rejony obrony trzeciej, a niekiedy czwartej pozycji (jeżeli jest ona organizowana).

W wypadku przełamania silnie umocnionej obrony przeciwnika lub forsowania szerokich przeszkód wodnych związek taktyczny może otrzymać zadanie trzystopniowe: bliższe, dalsze i dnia. Wówczas zadanie bliższe polegać będzie na rozbiciu przeciwnika w pasie natarcia i opanowaniu pierwszej pozycji jego obrony, a zadanie dalsze - na rozbiciu sił głównych oddziału pierwszego rzutu. Treść zadania dnia pozostanie podobna jak w zadaniu dwustopniowym.

Związkowi taktycznemu przechodzącemu do pościgu określa się zadanie bliższe i kierunek dalszego pościgu.

W boju spotkaniowym związkowi taktycznemu określa się zadanie bliższe i kierunek dalszego natarcia. Zadanie bliższe polega na rozbiciu sił głównych przeciwnika oraz opanowaniu rubieży zapewniającej dogodne warunki do rozwinięcia natarcia. Zadanie bliższe oddziału (pododdziału) wiążącego przeciwnika od czoła polega na opanowaniu rubieży zapewniającej siłom głównym związku taktycznego dogodne warunki do manewru, rozwinięcia i wykonania uderzenia w skrzydło i na tyły zgrupowania przeciwnika. Po uderzeniu sił głównych związku taktycznego oddział wiążący otrzymuje nowe zadanie.

Istotnym elementem treści zadań jest określenie kierunku głównego uderzenia, który powinien być odpowiednio akcentowany użyciem sił i środków, aby gwarantował utrzymanie na nim ciągłej przewagi nad przeciwnikiem i za-

pewniały szybkie osiągnięcie celu natarcia przy jak najmniejszych stratach własnych.

W zadaniu dla związku taktycznego określa się pas natarcia przez wyznaczenie linii rozgraniczenia. Jeżeli zadanie wykonywane jest samodzielnie (bez sąsiadów) wówczas wyznacza się kierunek natarcia.

Obecnie preferowane jest dowodzenie przez cele, które stwarza warunki do wyzwania inwencji twórczej tych dowódców i sztabów, którzy planują i organizują natarcie. Ma to swoje odbicie w przedstawionych treściach zadań określających w sposób krótki i komunikatywny zasadnicze cele cząstkowe (pośrednie) i cel końcowy natarcia. Dlatego każdorazowo w zadaniu powinno być wskazane: jakie zgrupowanie (obiekt) przeciwnika rozbić, rubież do opanowania oraz pas (kierunek) działania. (Szczegółowe zaś sposoby osiągania celu końcowego pozostawione są do wypracowania i realizacji przez bezpośrednich wykonawców.

W ramach przygotowania natarcia, tworzy się jego system. Jest to zorganizowany - stosownie do celu, zamiaru i istniejących warunków - dynamiczny układ sił i środków zapewniających skuteczne rażenie przeciwnika, rozbięcie jego zgrupowań (obiektów) oraz opanowanie (zajęcie) określonego w zadaniu terenu (rejonu).

W istniejących uwarunkowaniach, aby wymieniony system natarcia był adekwatny do wymagań pola walki, jego kształt strukturalny i efektywność funkcjonalna muszą mieć charakter powietrzno-lądowy.

Podobnie jak w obronie, system natarcia obejmuje:

- ugrupowanie bojowe;
- system ognia;
- system informacyjny;
- infrastrukturę taktyczną terenu (pasa) natarcia.

Ugrupowanie bojowe jest to uszykowanie wojsk do walki. Powinno ono odpowiadać charakterowi zadania i zamiarowi dowódcy oraz zapewnić: pełne wykorzystanie posiadanego potencjału bojowego; skupienie wysiłków na wybranym kierunku i w określonym czasie; jak najmniejszą wrażliwość wojsk na uderzenia z lądu i powietrza oraz utrzymanie ciągłości współdziałania i operatywność dowodzenia wojskami.

W natarciu związku taktycznego ugrupowanie bojowe składa się z następujących elementów: pierwszy, drugi oraz niekiedy trzeci rzut (zgrupowanie taktyczne); zgrupowanie (oddział,) artylerii; oddział przeciwlotniczy; elementy rozpoznania, walki radioelektronicznej i działań psychologicznych; odwód przeciwpancerny; oddział zaporowy; oddział torujący (grupa torująca); odwód inżynierski; odwód przeciwchemiczny; oddziały (pododdziały) i urządzenia logistyczne.

Ponadto doraźnie mogą być organizowane: oddział wydzielony; oddział rajdowy; taktyczny desant śmigłowcowy (powietrzny) i grupa (pododdział) desantowo-szturmowa.

Zależnie od sytuacji i potrzeb mogą być ponadto organizowane inne elementy ugrupowania bojowego, np. oddział (grupa) ratunkowo-ewakuacyjny i oddział (grupa) przeciwpożarowy.

Gdy w związku taktycznym będzie występował oddział śmigłowców bojowych, to on również może tworzyć element ugrupowania bojowego lub być podstawą do stworzenia elementów gwarantujących prowadzenie powietrzno-lądowego natarcia.

System ognia stanowi spójny, dynamiczny układ użycia organicznych i przydzielonych środków ogniowych zgodnie z decyzją dowódcy związku taktycznego (oddziału). Składa się on z następujących elementów: ognia artylerii z zakrytych stanowisk ogniowych; ognia środków przeciwpancernych; ognia środków obrony przeciwlotniczej; ognia broni strzeleckiej i pokładowej oraz

ognia inżynierskich środków rażenia. Z systemem ognia ściśle wiąże się użycie środków walki elektronicznej, a także oddziaływanie psychologiczne na przeciwnika.

Wsparcie ogniowe natarcia z reguły obejmuje: ogniowe zabezpieczenie podejścia wojsk (podczas natarcia z marszu); ogniowe przygotowanie ataku; ogniowe wsparcie ataku oraz ogniowe wsparcie wojsk nacierających w głębi obrony przeciwnika.

Ogniowe zabezpieczenie podejścia wojsk wykonuje się w celu osłony przed oddziaływaniem ogniowym przeciwnika maszerujących kolumn oraz zapewnienia płynnego ich wyjścia na rubież ataku. Okres ten rozpoczyna się jednocześnie z rozpoczęciem wyprowadzania wojsk z rejonów wyjściowych i trwa do momentu rozpoczęcia ogniowego przygotowania ataku.

Ogniowe przygotowanie ataku jest podstawowym okresem rażenia ogniowego przeciwnika. Rozpoczyna się zwykle z chwilą wyjścia wojsk na rubież rozwinięcia w kolumny batalionowe lub jeżeli się takiej rubieży nie wyznacza, po dojściu wojsk na odległość kilkunastu kilometrów od rubieży wejścia do walki. Każdorazowo rozpoczyna się od odległości, gdy przeciwnik ma największe możliwości oddziaływania ogniowego na podchodzące wojska związku taktycznego

Układ ogniowego przygotowania ataku powinien być nie tylko zaskoczeniem dla przeciwnika, ale jednocześnie odpowiadać konkretnym warunkom. Okres ten kończy się w czasie wyznaczonym na wyjście pododdziałów zmechanizowanych i czołgów na rubież ataku. Przejście od ogniowego przygotowania ataku do ogniowego wsparcia ataku powinno odbywać się płynnie, bez przerw i zmian w natężeniu ognia.

Ogniowe wsparcie ataku rozpoczyna się z chwilą rozpoczęcia ataku czołowych punktów oporu przeciwnika i trwa z zasady do opanowania rejonów

obrony jego oddziałów pierwszego rzutu. Po tym następuje przejście do ogniowego wsparcia nacierających wojsk w głębi.

Ogniowe wsparcie wojsk nacierających w głębi obrony przeciwnika jest okresem działalności ogniowej środków rażenia prowadzonym na głębokość i do czasu wykonania zadania dalszego (dnia) przez związek taktyczny.

Zwiększa się rola inżynierskich środków rażenia, przede wszystkim narzutowych pól minowych ustawianych przez wyrzutnie raketowe oraz przez śmigłowce.

System informacyjny obejmuje siły i środki zdobywania, przetwarzania i przesyłania informacji oraz informacyjnego oddziaływania na przeciwnika. Jego skład jest analogiczny jak w obronie. Różnica polega jednak na sposobie realizacji zadań.

Infrastruktura taktyczna obejmuje rozbudowany pod względem inżynierskim teren po stronie własnej (od rejonów wyjściowych do rubieży wejścia do walki), jak również w pasie natarcia, obiekty i urządzenia cywilne przystosowane do potrzeb walki, a także wojskowe siły i środki zabezpieczenia logistycznego nie wchodzące organicznie w skład związku taktycznego (oddziału).

W natarciu zakres rozbudowy inżynierskiej zasadniczo różni się od innych rodzajów działań taktycznych. W jej skład wchodzi prace rozbudowy fortyfikacyjnej, wykonywanie zapór inżynierskich oraz przygotowanie i utrzymanie dróg.

Podczas prowadzenia ewentualnych działań bojowych na terytorium własnego kraju, szczególnego znaczenia nabiera wykorzystywanie obiektów pozamilitarnych. Mogą być one włączane do organicznego systemu zabezpieczenia logistycznego walczących wojsk. Dotyczy to głównie ewentualnego wykorzystania krajowej sieci dystrybucji paliw, zaopatrywania w żywność, serwisu technicznego i pomocy medycznej.

Związek taktyczny może przejść do natarcia z marszu lub z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem. Do natarcia z marszu wojska przechodzą po podejściu z głębi, z zajmowaniem lub bez zajmowania rejonu wyjściowego. Do natarcia z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem wojska przystępują z położenia obronnego lub po zluzowaniu wojsk będących w styczności z przeciwnikiem.

Natarcie z marszu w znacznym stopniu zapewnia skrytość przygotowania, ułatwia zaskoczenie i zmniejsza wrażliwość wojsk na uderzenia ogniowe. Polega na dążeniu do zaskoczenia przeciwnika, rozwinięciu wojsk w ugrupowanie bojowe i rozpoczęciu ataku bez zatrzymania czołowych pododdziałów. Wymaga jednak szczegółowej i sprawnej organizacji rozwinięcia wojsk i wyjątkowo dokładnego współdziałania.

Natarcie z marszu w większości wypadków ma miejsce po uprzednim zajęciu rejonu wyjściowego, który wyznacza się w takiej odległości od rubieży styczności wojsk, aby znajdował się on poza zasięgiem zasadniczych środków ogniowych przeciwnika. Przebywające w rejonie wyjściowym wojska rozmieszcza się w sposób rozśrodkowany, wzdłuż dróg, wykorzystując właściwości obronne terenu.

W niektórych sytuacjach można przechodzić do natarcia z marszu bez uprzedniego zajmowania rejonu wyjściowego. Walkę organizuje się wówczas w marszu, dokonując na postojach przeglądów technicznych i uzupełnień środków materiałowych.

Przechodzenie wojsk do natarcia z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem może mieć miejsce w sytuacji gdy wojska znajdują się w obronie lub natarcie z marszu nie miało powodzenia. Ten sposób natarcia wystąpi także po wcześniejszym luzowaniu.

Przechodzenie związku taktycznego do natarcia z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem oznacza, że wojska znajdują się w zasięgu oddziaływania jego środków ogniowo-elektronicznych.

Przejście do natarcia z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem stwarza jednak korzystniejsze warunki jego organizacji. Umożliwia wcześniejsze, dokładne zapoznanie się z terenem i systemem obrony przeciwnika. Pozwala także lepiej zorganizować współdziałanie na okres ataku.

Ze względu na swą specyfikę, nadal wyodrębnia się charakterystyczne okresy prowadzenia natarcia, do których zaliczamy: podejście i rozwinięcie wojsk do natarcia; atak i przełamanie obrony przeciwnika; walka w głębi obrony przeciwnika i wykonanie zadania dalszego (dnia).

W natarciu z marszu, wychodzenie wojsk z rejonu wyjściowego rozpoczyna się w ustalonym wcześniej czasie lub na sygnał dowódcy. Odbywa się to pod osłoną oddziałów wydzielonych, awangard lub wojsk działających w styczności. W pierwszej kolejności na stanowiska startowe i ogniowe wychodzą oddziały (pododdziały) artylerii przeznaczone do wykonania zadań wsparcia ogólnego oraz część pododdziałów przeciwlotniczych. W drugiej kolejności rozwijane są pododdziały artylerii wsparcia bezpośredniego. Artyleria organiczna batalionów przemieszcza się do rubieży ataku w ich ugrupowaniu i rozwija się do realizacji zadań ogniowych w ogniowym przygotowaniu ataku.

Marsz wojsk związku taktycznego na rubież ataku realizowany jest najczęściej po minimum dwóch drogach (jedna droga na oddział) pierwszego rzutu. Aby zapewnić sprawne przejście wojsk do natarcia wyznacza się kolejno: linię (punkt) wyjściową; rubieżę rozwinięcia w kolumny batalionowe i kompanijne oraz rubież ataku. Celem wyznaczania tych linii i rubieży jest dyscyplinowanie marszu i rozwijania wojsk, jak również ułatwienie dowodzenia.

W sprzyjających warunkach można wyznaczyć dla związku taktycznego cztery drogi marszu - po jednej na każde batalionowe zgrupowanie taktyczne,

nacierające w pierwszym rzucie (po dwa na oddział). Nie ma wówczas potrzeby wyznaczania rubieży rozwinięcia w kolumny batalionowe.

Podczas podchodzenia i rozwijania wojsk do natarcia należy być przygotowanym do odpierania uderzeń przeciwnika z powietrza, likwidacji skutków tych uderzeń, pokonywania stref zniszczeń, pożarów i narzutowych pól minowych oraz działań w warunkach zakłóceń systemów dowodzenia i kierowania ogniem.

W wypadku występowania przed przednim skrajem obrony strefy ubezpieczeń (pasa przesłaniania lub pozycji przedniej) z reguły pokonują ją oddziały wydzielone. Z koniecznością podejmowania tych działań należy się ciągle liczyć. Wynika to z zasad organizowania obrony, które stosują armie wszystkich bez mała państw.

Atak czołowych punktów oporu przeciwnika jest kulminacyjną częścią natarcia, której podporządkowane są wszelkie zamierzenia przygotowawcze. Od wyników ataku często uzależnione są ostateczne wyniki całego natarcia oraz termin osiągnięcia jego celu i poniesione straty.

W zależności od siły broniącego się przeciwnika i ogólnej sytuacji bojowej, można stosować atak bez spieszenia piechoty lub po jej spieszeniu. W tym przypadku wojska ugrupowane są w trzech liniach. Najpierw atakują pododdziały czołgów wyposażone w trały przeciwminowe lub wyrzutnie ładunków wydłużonych przesuając się w bezpiecznej odległości za wybuchami pocisków własnej artylerii wykonującej wsparcie ataku. W drugiej linii atakują pododdziały zmechanizowane w odległości ok. 100-200 m za czołgami. W trzeciej linii przesuują się samobieżne środki obrony przeciwlotniczej zwalczając przede wszystkim śmigłowce bojowe przeciwnika.

Podczas ataku po spieszeniu pododdziałów zmechanizowanych również tworzone są trzy linie, lecz piechota opuszcza bojowe wozy i atakuje w tyralierze przed własnymi wozami lub mając je w swoim szyku.

Z reguły w natarciu związku taktycznego, na odcinek przełamania, wydzielane są siły z dwóch pierwszorzutowych oddziałów, które do ataku kierują po dwa-trzy zgrupowania batalionowe, a te z kolei wydzielają do pierwszego rzutu po dwie kompanie. Stąd przeważnie na czterokilometrowym odcinku przełamania atakują siły ośmiu-dwunastu wzmocnionych kompanii. Jednocześnie z atakiem zgrupowań wojsk lądowych wykonywane są uderzenia z powietrza przez śmigłowce bojowe znad ugrupowania nacierających pododdziałów czołgów i bojowych wozów piechoty.

Po rozbiciu czołowych punktów oporu przeciwnika, rozmieszczonych na przednim skraju jego pierwszej pozycji, pierwszorzutowe oddziały kontynuują natarcie w głąb ugrupowania obronnego.

W toku natarcia reakcją strony przeciwnej może być zwrot zaczepny mający na celu likwidację wojsk w rejonie włamania i odtworzenie pierwotnego położenia. Niekiedy może nim być odzyskanie ważnej rubieży lub obiektu decydującego o dalszym prowadzeniu obrony. Dlatego też nacierający związek taktyczny (oddział) może być zmuszony do odpierania przeciwuderzenia (kontrataku).

Najczęściej kontratak odpierany jest z miejsca na dogodnej rubieży terenowej. Okresowe przejście do obrony wydzielonych sił oddziału stanowi ponadto osłonę skrzydła zgrupowania nacierającego. W korzystnej sytuacji operacyjno-taktycznej można też podjąć próbę, polegającą na rozbiciu kontratakujących sił przeciwnika w boju spotkaniowym. Muszą tu być jednak spełnione określone warunki pozwalające osiągnąć realne prawdopodobieństwo wykonania zadania, bez konieczności zmniejszenia dynamiki natarcia na kierunku głównym.

Niekiedy kontratak można odpierać sposobem obronno-zaczepnym. Polega on na zatrzymaniu części sił przeciwnika od czoła oraz wykonaniu uderzenia lub uderzeń skrzydłowych na jego główne zgrupowanie.

Nacierając w głębi obrony związek taktyczny działaniem zgrupowań pancerno-zmechanizowanych (na wybranych kierunkach), oddziałów wydzielonych i rajdowych, desantów powietrznych, grup desantowo-szturmowych oraz uderzeniami środków rażenia nie dopuszcza do zorganizowanego zajęcia przez przeciwnika obrony na kolejnych pozycjach (rubieżach). Pokonuje je z marszu na szerokim froncie. Działania prowadzi się nieprzerwanie, dążąc do utrzymania inicjatywy.

Ważnym zamierzeniem potęgującym uderzenie jest wprowadzenie do walki drugiego rzutu. Ma to miejsce z zasady przed lub po wykonaniu zadania bliższego. Drugi rzut wprowadza się w lukę między nacierającymi oddziałami (pododdziałami), zza skrzydeł lub - w szczególnych wypadkach - przez przekroczenie ugrupowania wojsk pierwszego rzutu.

Po wprowadzeniu do walki drugiego rzutu należy bezzwłocznie odtworzyć go lub zorganizować odwód ze składu wojsk wyprowadzonych z kierunków drugorzędnych.

W głębi obrony przeciwnika może dojść do boju spotkaniowego z podchodzącymi odwodami, z którymi walczyć będzie część lub całość sił związku taktycznego. Sposób prowadzenia boju spotkaniowego zależy będzie od przyjętej koncepcji jego rozegrania. W większości wypadków dąży się do wykonania zdecydowanych uderzeń na kierunkach, wykorzystując skutki rażenia ogniowego, efekty walki oddziału wydzielonego i wiążącego przeciwnika od czoła (jeżeli się takie organizuje).

W wypadku niepowodzenia w boju spotkaniowym związek taktyczny umacnia się na opanowanej dogodnej rubieży i odpiera uderzenia przeciwnika.

Jeżeli obrona przeciwnika została przełamana, a sukcesywnie wprowadzane elementy ugrupowania bojowego uzyskują powodzenie, wówczas wojska przechodzą do pościgu. Sygnałem do jego rozpoczęcia może być stwierdzenie objawów wycofywania się pododdziałów przeciwnika. Podczas prowadzenia

pościgu nie można dopuszczać do oderwania się jego sił od ścigających oddziałów (pododdziałów). Zakończenie pościgu następuje po rozbiciu zasadniczego zgrupowania przeciwnika i osiągnięciu rubieży wyznaczonej zadaniem dalszym (dnia).

Jednostki **żandarmerii terytorialnej** mogą być użyte w natarciu na przeciwnika na obszarze objętym ich terytorialnym zasięgiem działania. Z zasady działają wspólnie z wojskami operacyjnymi, a w niektórych sytuacjach - samodzielnie. Pododdziały te prowadzą samodzielnie działania zaczepne, mające typowe dla Żandarmerii Wojskowej specyficzne znamiona natarcia, takie jak: rubież zaporowa, zasadzka, przeszukanie, pościg, działania przeciwdywersyjne itd..

Pododdziały żandarmerii użyte do natarcia w walce z regularnymi wojskami przeciwnika lub w działaniach typowych dla Żandarmerii Wojskowej stosują się do zasad prowadzenia tego rodzaju walki określonych w „Regulaminie działań taktycznych Wojsk Lądowych”.

Ponadto w przypadku wyznaczenia pododdziałów żandarmerii do bezpośredniego zabezpieczenia porządkowego, natarcia przez wojska operacyjne oraz obrony terytorialnej, samodzielnie lub z żandarmerią wojsk operacyjnych, stosują się one do zasad prowadzenia takowego zabezpieczenia, określonych dla żandarmerii wojsk operacyjnych.

Podczas prowadzenia natarcia przez związek taktyczny, oddziały (pododdziały) **żandarmerii wojsk operacyjnych** będą realizować swoje zadania głównie w zakresie działalności porządkowej oraz ochronnej. Przygotowanie do działań porządkowych i ochronnych rozpoczynać się będzie z chwilą otrzymania zadania.

Do głównych zadań realizowanych przez żandarmerię wojsk operacyjnych podczas natarcia zaliczyć należy:

- **prowadzenie rozpoznania rejonu przyszłych działań wojsk** (rozpoznanie prowadzone przez żandarmerię będzie miało na celu zdobywanie wia-

domości dotyczących głównie zamieszkałej w rejonie działań ludności, panujących tam stosunków, obyczajów, działań grup nieformalnych, ukrywania się dezertarów lub jeńców, obiektów oraz zdarzeń mogących mieć negatywny wpływ na gotowość bojową wojsk i prowadzenie działań bojowych. Poza prowadzonym rozpoznaniem przy wykorzystaniu sił i środków własnych, wykorzystywać należy wiadomości uzyskane od żandarmerii terytorialnej, policji, Straży Granicznej, Wojskowych Służb Informacyjnych i miejscowej administracji państwowej. Uzyskane w toku rozpoznania informacje wykorzystane winny być do informowania dowódców wojsk operacyjnych o potencjalnych zagrożeniach oraz w działaniach profilaktycznych, wykrywczych, dowodowych i innych prawnie określonych celów);

- współudział w utrzymaniu porządku na drogach dowozu i ewakuacji (w wyniku prowadzenia działań bojowych jednostki operacyjne ponosić będą straty w sprzęcie technicznym i ludziach. Aby zapewnić szybkie odtworzenie zdolności bojowej wojsk i umożliwić im utrzymanie ciągłości działań, konieczne będzie w toku walki zasilanie wojsk dostawami, między innymi, sprzętu i amunicji. W toku działań prowadzona będzie również ewakuacja rannych i sprzętu bojowego nadającego się do remontu. Spodziewać się w tym okresie należy również nasilonej ewakuacji ludności cywilnej. Do przeprowadzenia sprawnego dowozu i ewakuacji konieczne będzie utrzymanie szybkiego i bezkolizyjnego przejazdu środków transportowych i przemarszu ludności. Powyższe przedsięwzięcia powinny być realizowane głównie na skrzyżowaniach dróg, rozjazdach, wiaduktach i mostach poprzez posterunki regulacji ruchu);

- zabezpieczenie zgrupowań uderzeniowych w czasie podchodzenia do rubieży działań bojowych (dla sprawnego i terminowego wykonania działań mających na celu wprowadzenie na rubieżę wyjścia do walki oddziałów pierwszego i drugiego rzutu konieczne jest właściwe wykorzystanie infrastruktury taktycznej związanej z wykorzystaniem dróg, po których z różnych kierunków, w niewielkich kolumnach mogą być doprowadzone pododdziały. Zadania zan-

darmerii w tym zakresie dotyczyć powinny zapewnienia wykonania tego manewru poprzez zorganizowanie regulacji ruchu. Jest to na tyle ważne, iż manewr wojsk na rubieżę ataku w większości przypadków odbywać się będzie w warunkach ograniczonej widoczności i może spowodować błędzenie biorących udział w natarciu wojsk;

- ochrona i obrona stanowisk dowodzenia (w związku z tym, że stanowiska dowodzenia przeznaczone są do zapewnienia sprawnego dowodzenia oddziałami w czasie przygotowania i prowadzenia natarcia, istotnym warunkiem funkcjonowania tego elementu ugrupowania bojowego jest właściwa ich ochrona i obrona. Do tego celu w wielu sytuacjach wydzielą się dodatkowe pododdziały ogólnowojskowe i specjalistyczne. Żandarmeria w tym zakresie powinna również spełniać istotną rolę polegającą na współdziałaniu w ochronie i obronie SD. Realizacja powyższego zadania spełniona powinna być poprzez organizowanie posterunków ochronno-obronnych, oraz w zakresie rozpoznania rejonów przyległych do SD, organizowanie patroli pieszych i zmotoryzowanych. Celem rozpoznania w tym przypadku jest ujawnienie przenikania grup przeciwnika w rejon SD z zamiarem zniszczenia systemu kierowania. Po ujawnieniu tego rodzaju działań przeciwnika żandarmeria może przystąpić, wspólnie z innymi pododdziałami, do likwidacji tych grup);

- współdziałanie w zwalczaniu grup dywersyjnych, rozpoznawczych i sabotażowych. (w czasie prowadzenia natarcia wojska narażone będą na oddziaływanie grup desantowych i dywersyjnych przeciwnika, których celem będzie między innymi niszczenie ważnych obiektów terenowych oraz elementów ugrupowania bojowego (np. SD, składnice). W celu uniemożliwienia działalności tych grup, konieczne jest prowadzenie działań przeciwdesantowych i przeciwdywersyjnych. Zadania te realizowane będą zwykle przez siły i środki OT i układu pozamilitarnego. Zadania żandarmerii w tym zakresie ograniczyć się powinny do współdziałania z innymi siłami celem wykrywania, blokowania, niszczenia lub też ujęcia grup dywersyjnych. W zależności od sytuacji, posiada-

nych sił i środków powyższy cel można będzie realizować za pomocą patroli, wypadów, zasadzek itp.);

- ochrona i obrona oddziałów, pododdziałów i urzędów logistycznych

(oddziały logistyczne podczas natarcia rozmieszczane są w zależności od rodzaju wykonywanego zadania oraz sposobu w jaki wojska przechodzą do natarcia. W związku z tym, że celem zabezpieczenia logistycznego jest zaspokojenie potrzeb walczących wojsk w niezbędne do życia i walki środki zaopatrzenia, poszczególne elementy ugrupowania logistycznego mogą być narażone na oddziaływanie grup dywersyjnych przeciwnika. Żandarmeria w ramach współdziałania z innymi jednostkami powinna prowadzić działania zmierzające do ujawnienia, rozpoznania oraz likwidowania grup przeciwnika, dążących do zniszczenia tych elementów zabezpieczenia logistycznego, które decydują o powodzeniu natarcia);

- kontrola ruchu wojskowych i cywilnych pojazdów w rejonie działań bojowych (działaniom związanym z prowadzonym natarciem towarzyszyć będzie wzmożony ruch pojazdów tak należących do walczących oddziałów, pododdziałów jak również pojazdów cywilnych. Niewłaściwe skanalizowanie poruszających się środków mechanicznych doprowadzić może do zablokowania dróg, ograniczenia ich przejezdności - głównie w miejscach najbardziej na to narażonych tj. skrzyżowaniach, mostach, przejazdach kolejowych itp. Sytuacja taka mogłaby mieć negatywny wpływ na działanie wojsk biorących udział w walce. Aby więc zapewnić przejezdność dróg, konieczne będzie prowadzenie regulacji ruchu przez żandarmerię wojsk operacyjnych, terytorialną oraz policję. Ponadto w ramach prowadzonej regulacji zasadne będzie kontrolowanie osób prowadzących pojazdy jak również i pojazdy pod kątem ujawnienia ewentualnych przypadków dezercji żołnierzy, przewozu przedmiotów mogących pochodzić z przestępstwa itp.);

- konwojowanie jeńców wojennych, żołnierzy, osób zatrzymanych oraz aresztowanych i skazanych wyrokami sądowymi (prowadzenie natarcia

i rozbić kolejnych sił przeciwnika związane będzie również z ujmowaniem jeńców wojennych. Zadaniem żandarmerii w tym przypadku będzie ich konwojowanie tak środkami transportowymi jak i pieszo z rejonu prowadzonych działań do punktów zbiórek, a następnie do zorganizowanych obozów jenieckich. Postępowanie z jeńcami wojennymi prowadzone winno być zgodnie z obowiązującym międzynarodowym prawem wojennym. Ponadto w czasie działań niewykluczone będą przypadki popełniania przestępstw o różnym charakterze przez własnych żołnierzy oraz osoby cywilne znajdujące się w rejonie działań. Również i w takich sytuacjach rolą żandarmerii będzie konwojowanie takich osób do aresztów i sądów. Działania żandarmerii operacyjnej wykonującej tego rodzaju przedsięwzięcia powinny być ściśle powiązane ze współdziałaniem z żandarmerią terytorialną, policją oraz siłami OT);

- prowadzenie poszukiwań dezertersów, maruderów i ukrywających się żołnierzy oraz osób cywilnych dopuszczających się przestępstwa (prowadzone działania wojenne, a w czasie nich oddziaływanie psychologiczne wywołujące strach oraz niechęć do służby, mogą być przyczyną dokonywania dezercji przez żołnierzy. Po dokonaniu tych czynów mogą się oni ukrywać tak w rejonach działań bojowych jak i poza nimi. Ponadto w rejonach działań dochodzi może do popełniania różnego rodzaju przestępstw przez żołnierzy i osoby cywilne. Żandarmeria w swoich działaniach powinna więc uwzględnić przedsięwzięcia związane z prowadzeniem poszukiwań poprzez przeczesywanie i przeszukiwanie terenu, organizowanie posterunków, zapór, zasadzek i blokad dróg w celu zatrzymania ukrywających się żołnierzy lub osób cywilnych. Działania te w szerokim zakresie winny być prowadzone wspólnie z żandarmerią terytorialną i policją. Wynika to z tego, że jednostki terytorialne posiadają lepsze rozpoznanie terenu, w którym mogą się ukryć osoby poszukiwane, a to w konsekwencji może przyczynić się do szybkiego ujęcia poszukiwanych);

- współdziałanie żandarmerii wojsk operacyjnych z innymi organami (żandarmeria wojsk operacyjnych podczas zabezpieczania porządku w czasie

natarcia ściśle współdziała z żandarmerią terytorialną, jednostkami wojskowymi, policją, Strażą Graniczną, Wojskowymi Służbami Informacyjnymi, siłami Obrony Terytorialnej oraz miejscowymi organami administracji państwowej).

Zakres współdziałania powinien obejmować:

I. Z żandarmerią terytorialną:

a) prowadzenie poszukiwań dezerterskich, dokumentów niejawnych, broni itp.;

b) prowadzenie wspólnych działań porządkowo – ochronnych, głównie w rejonach przegrupowania i rozmieszczenia wojsk oraz w terenie przyległym do rejonu działań;

c) zabezpieczenie porządku na drogach dowozu i ewakuacji poprzez regulację i kontrolę ruchu;

d) przeciwdziałanie aktom dywersji i sabotażu;

e) wykrywanie i ustalanie sprawców przestępstw godzących w gotowość bojową wojsk;

f) konwojowanie jeńców do obozów (punktów zbiórek).

II. Z dowódcami jednostek wojskowych:

a) prowadzenie poszukiwań dezerterskich, broni, dokumentów niejawnych;

b) ochronę i obronę stanowisk dowodzenia oraz innych ważnych obiektów ugrupowania bojowego mających zdecydowany wpływ na wykonanie zadań;

c) udział w zwalczaniu grup dywersyjno – rozpoznawczych;

d) zabezpieczenie jednostek pod względem porządkowym.

III. Z policją:

a) udział w zwalczaniu grup dywersyjnych, sabotażowych i desantowych przeciwnika;

b) organizowanie i prowadzenie kontroli ruchu drogowego;

c) prowadzenie poszukiwań dezerterskich, przestępców zbrodniarzy wojennych w terenie przyległym do rejonu działań.

IV. Z Wojskowymi Służbami Informacyjnymi:

a) przeciwdziałanie zagrożeniom mogącym godzić w gotowość bojową jednostek;

b) ujawnianie i likwidowanie przesłanek prowadzących do naruszania tajemnicy państwowej, prowadzących do powstania aktów dywersji i sabotażu, a ponadto prowadzących do dezercji lub odmowy wykonania rozkazu.

V. Z siłami Obrony Terytorialnej:

a) udział w działaniach przeciwdywersyjnych i przeciwdesantowych;

b) ochronę i obronę ważnych obiektów mających wpływ na wykonanie zadania bojowego.

Ponadto żandarmeria wojsk operacyjnych może wykonywać inne zadania wynikające z konkretnej sytuacji, potrzeb, posiadanych sił i środków oraz decyzji dowódcy.

6. ROLA I MIEJSCE ŻANDARMERII WOJSKOWEJ W DZIAŁANIACH NIEREGULARNYCH.

Działania nieregularne podejmują pododdziały i pojedynczy żołnierze, którzy w czasie działań bojowych znaleźli się na terenie opanowanym przez przeciwnika i nie mają możliwości połączenia się z wojskami własnymi. W przypadku kontaktu z inną jednostką wojskową należy się do niej przyłączyć i prowadzić wspólne działania.

Pododdziały żandarmerii terytorialnej będące w okrążeniu przechodzą pod dowództwo pododdziału (oddziału) ogólnowojskowego i realizują zadania w składzie połączonego zgrupowania.

Żandarmeria terytorialna działając na terenie swojej odpowiedzialności posiada doskonałe rozpoznanie sytuacji oraz ma wykształcony system powiązań z innymi instytucjami i organami porządkowymi. Z chwilą przejścia do działań nieregularnych najważniejszym zadaniem będzie odtworzenie systemu dopływu informacji.

Wydaje się, że rozpoznanie jakie posiada żandarmeria powinno decydować na sposób jej wykorzystania. W oparciu o uzyskane informacje pododdziały ogólnowojskowe planować mogą działania zbrojne i unikać uderzeń przeciwnika. Należy przy tym pamiętać, że realizacja zadań przez żandarmerię w czasie pokoju wymaga współpracy z miejscową ludnością. Zachowanie tej ludności będzie potęgować skuteczność działań zbrojnych i będzie miało decydujący wpływ na żywotność działań.

Przedstawione uwarunkowania przesądzają o przeznaczeniu żandarmerii w działaniach nieregularnych do wsparcia wojsk operacyjnych. Wynikające stąd zadania żandarmerii będą następujące:

1. Wsparcie wojsk operacyjnych w prowadzeniu walki z przeciwnikiem;

2. Przekazywanie wszelkich zebranych informacji o przeciwniku jednostkom prowadzącym walkę ochrony i obrony stanowisk dowodzenia, środków łączności, dokumentów i uzbrojenia;

3. Prowadzenie rozpoznania;

4. Wykonywanie napadów, zasadzek, działań dywersyjnych, dezinformacyjnych itp., organizowanie rubieży zaporowych, kontroli ruchu i sieci posterunków obserwacyjnych;

5. Ochrona i obrona dróg przegrupowania wojsk wychodzących z okrążenia, z terenu przeciwnika;

6. Współdziałanie w zwalczaniu desantów powietrznych przeciwnika na tyłach wojsk własnych;

7. Ustalanie i dokumentowanie faktów naruszeń przez przeciwnika przepisów prawa wojennego oraz umów i konwencji międzynarodowych;

8. Zbieranie danych o osobach naruszających obowiązujący w czasie wojny porządek prawny; kontrola ustalonego porządku podczas planowanego wychodzenia z okrążenia (walki);

9. Poszukiwania dezerterów i żołnierzy ukrywających się w związku z popełnieniem przestępstwa i uchylających się od służby wojskowej;

Zadania powyższe treściowo obejmują zasadniczo dwa rodzaje przedsięwzięć polegających na:

- ochronie i obronie pododdziałów (oddziałów) ogólnowojskowych prowadzących działania nieregularne;

- rozpoznaniu naruszania porządku prawnego.

Realizacja tych zadań przybierać będzie różne formy w zależności od występujących warunków terenowych i sytuacji taktycznej. Wydaje się, że z różnym natężeniem działania żandarmerii prowadzone będą w terenie niezabudo-

wanym i w rejonach zurbanizowanych. Uwzględniając specyfikę działań żandarmerii można zaryzykować stwierdzenie, że rejonny zurbanizowane stwarzają dogodniejsze warunki do tego rodzaju działań i zwiększają szansę żywotności działań nieregularnych.

Znajomość terenu zurbanizowanego (miasta) przez patrole żandarmerii pozwala na swobodniejsze poruszanie się i efektywniejsze wykonywanie planowanych zadań. W przypadku wykonania działań dywersyjnych w mieście, ich efekt psychologiczny wzrasta. Korzystnie wpływa to na miejscową ludność utwierdzając ją w przekonaniu o istnieniu na określonym obszarze struktur państwa. Przynosi również pozytywne skutki w zakresie przestrzegania przez ludność norm prawnych, podnosi morale i zwiększa znacznie możliwości rozpoznania.

Ostatnie konflikty w byłej Jugosławii i Czeczenii wykazały, że działania nieregularne prowadzone w rejonach zurbanizowanych trwając w dłuższym przedziale czasu, angażowały po stronie przeciwnika znaczne siły i pozwalały dezorganizować i skutecznie paraliżować jego posunięcia. Zaznaczyć przy tym należy, że do działań zwalczających pododdziały wykorzystywano siły policyjne. Żandarmeria jako formacja tego typu posiada rozpoznane ich metody działania i wydaje się, że jest to okoliczność przemawiająca za użyciem jej w działaniach nieregularnych w miastach.

W połączonym zgrupowaniu żandarmeria spełni istotną rolę w ochronie elementów ugrupowania, szczególnie dowodzenia i łączności. Zadania w tym zakresie będą realizowane głównie poprzez patrolowanie rejonów rozmieszczenia oddziału, służbę ochronną oraz patrole rozpoznawcze w otoczeniu rejonu przebywania. Patrole rozpoznawcze spełniają funkcje ubezpieczenia i ostrzegania oraz zbierają informacje o sytuacji na określonym terenie.

Z doświadczeń wynika, że w każdym działaniu żołnierze popełniają wykroczenia naruszając wydane rozkazy i dopuszczają się przestępstw o róż-

nym charakterze. Historie konfliktów zbrojnych zawierają opisy dezercji, rabunków i podobnych przestępstw. Działania patrolowe są skutecznym środkiem przeciwdziałania i mogą w istotnym stopniu je ograniczyć. Dezercje obniżają zdolności bojowe oddziałów, ale też stwarzają niebezpieczeństwo rozpoznania oddziałów przez przeciwnika, który ujmie dezertów. Dezertery przebywając w rejonie zgrupowania stwarzają realne niebezpieczeństwo polegające na dokonywaniu rozbojów na miejscowej ludności w celu uzyskania środków do życia.

Organy dowodzenia i środki łączności będą narażone na rozpoznanie i zniszczenie przez przeciwnika różnymi sposobami. Możliwe będzie użycie dywersantów i agentów rekrutujących się z miejscowej ludności (mniejszości narodowych, itp.). Wspomniane patrole rozpoznawcze stanowią mogą skuteczną barierę przeciwdziałającą przenikaniu niepożądanych elementów w rejon zgrupowania. Wyposażenie w środki bojowe pozwoli patrolom prowadzić skuteczną walkę i likwidować próby przenikania w rejon ugrupowania. Patrole rozpoznawcze powinny być wzmocnione przez posterunki ochronne wewnątrz rejonu ugrupowania, rozmieszczone w miejscu przebywania dowództwa.

Podobny charakter będzie miało zadanie realizowane w trakcie pobytu w rejonie wyczekiwania i miejscu zbiórki grupy wyznaczonej do zasadzki i napadu. Zabezpieczenie tych miejsc pozwoli na odciążenie pododdziałów wykonujących zadanie bojowe, a także zapewni dowódcy stały dopływ informacji o sytuacji na określonym obszarze. Umiejętne wykorzystanie tych informacji pozwoli na uzyskanie zaskoczenia i wycofanie się bez strat. Opisane przedsięwzięcia realizowane będą przez żandarmerię przed i w trakcie działań dywersyjnych.

Wydaje się również możliwe zabezpieczenie przemarszu grupy po wykonaniu zadania. W tym przypadku patrole będą oddziaływać na elementy rozpoznawcze przeciwnika i prowadzić działania dezinformacyjne. Gama tych działań jest bardzo bogata i trudno opisać wszystkie. Analizując dotychczasowe konflikty zbrojne, warto uwzględnić w naszych rozważaniach działania dezinformacyjne.

formacyjne: niszczenie elementów regulacji ruchu i zastępowanie go swoimi, zmiana lub niszczenie znaków drogowych zmieniających kierunki jazdy oraz zmiana oznakowania infrastruktury powodująca zablokowanie kolumn maszerujących wojsk przeciwnika. Znajomość terenu i miejscowej ludności będzie sprzyjała takim działaniom żandarmerii. Należy je postrzegać jako zsynchronizowane z działaniami naszych wojsk operacyjnych, które wykorzystują sprzyjającą sytuacją do wykonania operacji zaczepnych lub zniszczenia unieruchomionych wojsk przeciwnika. Może w znacznym stopniu zdezorganizować sprawne osiaganie rejonów i wprowadzanie wojsk do walki.

Działania wojenne ze swojej istoty nacechowane są brutalnością i naruszeniem praw wolności obywatelskich. Wojna pojmowana jako zjawisko społeczne wyzwała u ludzi najniższe instynkty ze szczególnym upodobaniem do mordów i grabieży. Jest to smutne zjawisko, ale towarzyszy każdemu konfliktowi zbrojnemu. W największym stopniu dotyka agresorów, ale również notowane są przypadki takich zachowań przez obrońców i ludność cywilną. Żandarmeria ma do spełnienia doniosłe zadanie polegające na ustalaniu i dokumentowaniu faktów naruszeń przez przeciwnika przepisów prawa wojennego oraz umów i konwencji międzynarodowych. Ustalanie odbywać się będzie poprzez rozpoznanie prowadzone w rejonach i miejscach wskazywanych przez ludność będącą świadkami zaistniałych zdarzeń. Istotnym jest, aby dokumentowanie obejmowało nie tylko zeznania świadków, ale zawierało również dowody rzeczowe lub utrwalone w innej formie. Ustalanie faktów naruszania przepisów prawa wojennego powinno być wykonane w sposób zapewniający dyskrecję świadkom i nie narażanie ich na niebezpieczeństwo ze strony przeciwnika dążącego do zamaskowania swoich zbrodni.

Bardzo ważny jest sposób wykorzystania ustaleń i zebranej dokumentacji. Podanie do publicznej wiadomości takich faktów pozwala domniemywać, że

wywoła to potępienie przez opinię publiczną i spowoduje zaniechanie podobnych zdarzeń w przyszłości.

Podjęta problematyka w świetle jeszcze toczących się konfliktów na świecie jest bardzo ważna, gdyż spotykamy się z coraz większym barbarzyństwem i maskowaniem swoich zbrodni. Szybkie ujawnienie i udokumentowanie popełnionej zbrodni jest bardzo często gwarantem ustalenia jej sprawców i stwarza możliwość pociągnięcia ich do odpowiedzialności w przyszłości.

Istota tych zadań predysponuje do ich wykonania żandarmerię, posiadającą w swojej strukturze dział dochodzeniowy i przygotowaną do tego kadrę. Dokumentowanie zbrodni popełnionych przez przeciwnika nie będzie jedynym zadaniem tego rodzaju. Będą dokumentowane również przestępstwa popełniane przez naszych żołnierzy oraz osoby cywilne. Postępowanie karne w tych sprawach będzie ograniczone z oczywistych względów do niezbędnego zakresu. Stanowiąc będzie podstawę do podjęcia w przyszłości tj. po odzyskaniu utracone terytorium przez nasze wojska i przywróceniu wymiaru sprawiedliwości.

W zakresie prowadzenia działań nieregularnych zgrupowanie będzie wykonywać marsze i przemieszczenia po drogach zapewniających odpowiednie tempo i bezpieczeństwo. Do tego zapewnienia wykorzystana zostanie żandarmeria, która dokona rozpoznania dróg i ochrony poszczególnych odcinków i wybranych rejonów. Do realizacji tych zadań żandarmeria będzie wysyłać patrole rozpoznawcze, organizować rubieże zaporowe i kontroli ruchu. Działanie żandarmerii zapewni z jednej strony sprawny przebieg i porządek na drogach przemarszu, z drugiej nie dopuści do działań dywersyjnych i dezorganizujących podejmowanych przez przeciwnika. Należy przypuszczać, że przeciwnik wykorzysta do tego dywersantów i agentów działających na zapleczu.

Pododdziały i jednostki organizacyjne **żandarmerii terytorialnej** jeśli nie nawiążą kontaktu z oddziałem ogólnowojskowym przejdą do działań nieregularnych we własnym zakresie. Będą wykonywać zadania przewidziane dla

pododdziałów ogólnowojskowych oraz wynikające z istoty tej służby, a więc porządkowe i dochodzeniowo-śledcze oraz zadania polegające na prowadzeniu walki zbrojnej w formie zasadzek, napadów itp. Działania te będą realizowane w zakresie ograniczonym możliwościami pododdziałów żandarmerii, głównie zaś uzbrojeniem i liczebnością. Sądzić jednak należy, że pododdziały są w stanie w istotny sposób wpływać na dezorganizację ruchu wojsk przeciwnika oraz dokonywać niszczeń ważnych obiektów.

7. ŚLEDczo-DOCHODZENIOWE ZABEZPIECZENIE DZIAŁAŃ TAKTYCZNYCH PRZEZ ŻANDARMERIĘ.

Żandarmeria terytorialna w ramach śledczo-dochodzeniowego zabezpieczenia działań taktycznych wykonuje czynności procesowe zgodnie z przepisami kodeksu postępowania karnego oraz na obszarze objętym terytorialnym zasięgiem działania jednostek organizacyjnych wchodzących w jej skład. Głównym celem śledczo-dochodzeniowego zabezpieczenia działań taktycznych jest rozpoznanie przestępczości oraz ściganie karne sprawców przestępstw. Rozpoznanie polega na ustalaniu przesłanek zagrożeń (zdarzeń) godzących w gotowość i zdolność bojową wojsk i dyscyplinę oraz pozaprocesowym zbieraniu informacji o przestępstwach i ich sprawcach.

Zapobieganie przestępczości realizowane jest poprzez:

- prowadzenie pracy profilaktycznej wśród żołnierzy;
- uczestnictwo w kontrolach i sprawdzeniach fizycznego zabezpieczenia sprzętu wojskowego i dokumentów w jednostkach i instytucjach wojskowych;
- informowanie właściwych dowódców wojskowych o zagrożeniach przestępczością, okolicznościach sprzyjających popełnianiu przestępstw i powstawaniu innych negatywnych zjawisk;
- wykorzystywaniu danych z działalności procesowej do pracy profilaktycznej.

Ściganie karne w działaniach taktycznych związane jest z :

- wszczynaniem i prowadzeniem postępowań karnych i czynności sprawdzających;
- procesowym zabezpieczeniem miejsc zdarzeń przestępczych;

Żandarmeria wojsk operacyjnych współdziała w realizacji zadań śledczo-dochodzeniowego zabezpieczenia działań taktycznych z jednostkami żandarmerii terytorialnej na obszarze objętym terytorialnym zasięgiem działania, których wojska operacyjne prowadzą działania taktyczne, Policją, Urzędem Ochrony Państwa, Służbą Ochrony Kolei, Strażą Graniczną i Wojskowymi Służbami Informacyjnymi w zakresie uzyskiwania danych dotyczących żołnierzy i innych osób, w stosunku do których wykonuje swoje zadania, zdarzeń godzących w dyscyplinę oraz gotowość i zdolność bojową wojsk.

ZAKOŃCZENIE

W podręczniku przedstawiono w skondensowanej formie zasady użycia Żandarmerii Wojskowej w działaniach taktycznych. Teoretyczne rozważania zostały odniesione do roli w tych działaniach zarówno żandarmerii terytorialnej, jak i żandarmerii wojsk operacyjnych.

Praktyczne działania i doświadczenia z różnego rodzaju ćwiczeń wykazują, że żandarmeria terytorialna i wojsk operacyjnych ściśle ze sobą współdziałają, szczególnie w porządkowym i śledczo-dochodzeniowym zabezpieczeniu wojsk biorących udział w tych ćwiczeniach.

Inne z kolei jest usytuowanie oraz rola dowódców (komendantów) tych jednostek w bezpośrednim dowodzeniu jednostkami żandarmerii wykonującymi swoje zadania. Komendant jednostki terytorialnej bezpośrednio podlega komendantowi Żandarmerii Wojskowej Okręgu Wojskowego. Natomiast dowódca jednostki żandarmerii wojsk operacyjnych wykonuje zadania postawione przez dowódcę Związku Taktycznego. Takie usytuowanie żandarmerii stwarza szereg utrudnień w dowodzeniu tymi jednostkami. Występuje podział w stawianiu zadań i w kompetencyjności w ich wykonywaniu.

Niezależnie od powyższego podziału odpowiedzialnym za całość przedsięwzięć szkoleniowych i przygotowanie kadry i żołnierzy służby zasadniczej żandarmerii do wykonawstwa tych zadań jest komendant jednostki terytorialnej. Ponadto zobowiązany jest on też do prowadzenia szkolenia z żołnierzami rezerwy powoływanymi na ćwiczenia. W uzgodnieniu z dowódcami jednostek wojskowych w szkoleniu tym zaangażowana jest kadra z jednostek. Szczególny nacisk jest skierowany na prowadzenie szkolenia specjalistycznego w zakresie ochrony i regulacji ruchu w trakcie przegrupowania wojsk. Bardzo istotnym elementem przy zabezpieczeniu tego typu działań, co w niewielkim stopniu uwypuklono w pracy, jest organizowanie współdziałania jednostek żandarmerii z Wojskowymi Prokuraturami Garnizonowymi i Sądami Wojskowymi. Dotyczy

to głównie zabezpieczenia zdarzeń noszących znamiona przestępstw o charakterze występku bądź zbrodni. Wspomniane wojskowe organa ścigania wykonują te zadania samodzielnie bez żadnej podległości służbowej w stosunku do dowódców jednostek wojskowych, kierując się wyłącznie przepisami prawa karnego i zasadą terytorialności, co do obszaru i miejsca popełnionego przestępstwa.

Na kanwie rozważań teoretycznych ujętych w pracy wysuwają się wnioski zmierzające do usprawnienia procesu dowodzenia jednostkami żandarmerii i ekonomicznego zabezpieczenia realizowanych zadań służbowych: jednoosobowe dowodzenie jednostkami żandarmerii na czas zabezpieczenia przegrupowania wojsk bez podziału na kompetencje żandarmerii terytorialnej i kompetencje żandarmerii wojsk operacyjnych, ujednoczenie procesu szkolenia poprzez opracowanie wspólnego programu szkolenia dla jednostek żandarmerii terytorialnej i wojsk operacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem tematyki zajęć specjalistycznych, opracowanie i wdrożenie przepisów prawnych co do sposobu pilotowania kolumn z wojskami i ich zabezpieczenia przy przekraczaniu dróg publicznych (zamysł taki przedstawiony jest w projekcie Ustawy o żandarmerii), w miarę możliwości zwiększenie etatów w jednostkach żandarmerii terytorialnej (w chwili obecnej żadna z jednostek terytorialnych nie jest w stanie samodzielnie zabezpieczyć tego typu działań wojsk taktycznych na obsługiwanym terenie), słabe ukompletowanie żandarmerii wojsk operacyjnych w sprzęt samochodowy (niejednokrotnie wspomagane jest przez żandarmerię terytorialną).

Reasumując, można założyć, że Żandarmeria Wojskowa, na podstawie uzyskiwanych przez nią wyników we wszystkich zakresach służbowego działania oraz wiedza, doświadczenie i predyspozycje psychofizyczne kadry, a także zweryfikowany system kształcenia i doskonalenia predysponują ją do zintegrowanego działania na rzecz ochrony porządku publicznego i prawnego w okresie wykonywania swoich powinności wobec wojsk operacyjnych realizujących zadania .

BIBLIOGRAFIA

1. Działania operacyjne, Podręcznik, AON, Warszawa 1993.
2. Działania taktyczne wojsk lądowych, Podręcznik, AON Warszawa 1995.
3. Dziś i jutro Żandarmerii Wojskowej, Komenda Główna Żandarmerii Wojskowej, Warszawa 1997.
4. Galewski Z., Współdziałanie na polu walki, Warszawa 1983.
5. Huzarski M., Kaczmarek W., Obrona i natarcie dywizji, AON, Warszawa 1997.
6. Huzarski M., Kaczmarek W., Podstawy działań taktycznych, AON, Warszawa 1996.
7. Huzarski M., Powietrzno-lądowe natarcie ZT, AON, Warszawa 1993.
8. Huzarski M., Przeobrażenia w taktyce ogólnej, AON, Warszawa 1993.
9. Huzarski M., Założenia ogólne działań taktycznych, AON, Warszawa 1995.
10. Instrukcja o przewozach wojsk transportem kolejowym nr bibl. PF 22287.
11. Jakubczak R., Marczak J., Działania nieregularne w obronie Polski, AON 1995.
12. Kałużny K., Ścibiorek Z., Marsz dywizji i pułku na obszarze kraju, Materiał studyjny, AON, Warszawa 1992.
13. Kręcikij J., Przygotowanie działań taktycznych w NATO, AON, Warszawa 1996, nr bibl. S/3302.
14. Marczak J., Pawłowski J., O obronie militarnej Polski przełomu XX - XXI wieku, Warszawa 1995.
15. Martyna J., Dowodzenie brygadą podczas przemieszczania i rozmieszczania, AON, Warszawa 1996.
16. Regulamin działań taktycznych wojsk lądowych, cz. I (związek taktyczny, oddział), Szt. Gen. WP, Warszawa 1994.

17. Regulamin działań taktycznych Żandarmerii wojsk operacyjnych, cz. II, Szt. Gen. WP, Komenda Główna Żandarmerii Wojskowej, Warszawa 1995.
18. Regulamin działań taktycznych Żandarmerii Terytorialnej, cz. I, Szt. Gen. WP, Komenda Główna Żandarmerii Wojskowej, Warszawa 1995.
19. Studium o Żandarmerii Wojskowej Komenda Główna Żandarmerii Wojskowej 1997.
20. Ścibiorek Z., Rozważania o obronie, Warszawa 1993.
21. Ustawa o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polski z 25 października 1997.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik Nr 1.

STRUKTURA ŻANDARMERII TERYTORIALNEJ.

Żandarmeria terytorialna składa się z:

1. Komendy Głównej;
2. Komend żandarmerii Okręgów Wojskowych;
3. Komend Oddziałów;
4. Komend Wydziałów;
5. Placówek;
6. Specjalistycznych jednostek organizacyjnych ŻW.

Jednostki żandarmerii terytorialnej stacjonują w miejscach stałej dyslokacji (MSD) i wykonują zadania administracyjno-porządkowe, śledczo-dochodzeniowe i operacyjno-rozpoznawcze w wyznaczonych im obszarach terytorialnego zasięgu działania, współdziałając z sąsiednimi jednostkami żandarmerii terytorialnej, żandarmerią wojsk operacyjnych, dowódcami jednostek wojskowych, dowódcami garnizonów, sądami i prokuratorami wojskowymi, Policją, WSI, UOP, SOK, Strażą Graniczną i innymi organami porządkowymi i instytucjami państwowymi i samorządowymi.

Dowódca żandarmerii terytorialnej jest **Komendant Główny ŻW** wyznaczany i zwalniany z tego stanowiska służbowego przez MON. Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej podlega bezpośrednio Ministrowi ON.

Komenda Główna ŻW jest organem wykonawczym Komendanta Głównego ŻW w sprawach dowodzenia i organizowania działalności żandarmerii terytorialnej i pułku ŻW centralnego podporządkowania oraz sprawowania merytorycznego nadzoru nad żandarmerią wojsk operacyjnych /opracowuje zasady jej działania, udziela pomocy w szkoleniu kadry i żołnierzy, itp./.

Komenda ŻW Okręgu Wojskowego jest jednostką organizacyjną powołaną do dowodzenia i organizowania żandarmerii terytorialnej w obrębie

okręgu wojskowego oraz sprawowania merytorycznego nadzoru nad pułkiem i batalionami żandarmerii wojsk operacyjnych okręgu wojskowego /ZT/. Bezpośrednio podlegają jej Oddziały i Wydziały, a pośrednio Placówki Żandarmerii Wojskowej.

Oddział /Wydział/ ŻW jest jednostką organizacyjną powołaną do dowodzenia, organizowania i prowadzenia działalności administracyjno- porządkowej, śledczo-dochodzeniowej i operacyjno-rozpoznawczej w wyznaczonym obszarze terytorialnego zasięgu działania. Stacjonuje zazwyczaj w miejscach stałej dyslokacji dowództw OW RSZ lub ZT. Bezpośrednio podlega Komendzie ŻW OW.

Placówka ŻW jest najniższą komórką organizacyjną powołaną do organizowania i prowadzenia działalności administracyjno-porządkowej, śledczo-dochodzeniowej i operacyjno – rozpoznawczej w wyznaczonym obszarze terytorialnego zasięgu działania. Stacjonuje w miejscach stałej dyslokacji dowództw ZT, Oddziałów /Wydziałów/ ŻW.

którego organizacyjnie wchodzi. Może być w całości lub w części przydzielony do związków taktycznych będących w składzie ZO lub do wzmocnienia żandarmerii terytorialnej w obszarze terytorialnego zasięgu działania, na którym prowadzi działania bojowe ZT.

2. **Batalion ŻW wojsk operacyjnych** to pododdział taktyczny żandarmerii występujący w ZT ogólnowojskowych. Podporządkowany jest dowódcy ZT i wykonuje zadania porządkowe, śledczo-dochodzeniowe dla potrzeb tego związku taktycznego. W wyjątkowych sytuacjach może być przydzielony do wsparcia żandarmerii terytorialnej.

3. **Wydział ŻW wojsk operacyjnych** /OW i ZT/ to komórka organizacyjna powołana na szczeblu OW /korpusu/, ZT ogólnowojskowego i flotylli MW do dowodzenia i koordynowania działalności oddziałów (pododdziałów) żandarmerii wojsk operacyjnych i taktycznych.

4. **Sekcja żandarmerii wojskowej wojsk operacyjnych** – to komórka żandarmerii występująca na szczeblu oddziału ogólnowojskowego, desantowo – szturmowego i piechoty górskiej, przeznaczona do dowodzenia i koordynowania działalności porządkowej pododdziałów żandarmerii, wykonujących postawione im zadania w rejonie prowadzenia działań bojowych przez brygadę oraz prowadzenia działalności śledczo-dochodzeniowej w brygadzie, w skład której wchodzi.

